

ΟΣΙΟΣ ΝΙΚΩΝ Ο «ΜΕΤΑΝΟΕΙΤΕ»

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΔΡΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΠΑΡΤΗΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2013 ΤΕΥΧΟΣ 181οv

ΟΣΙΟΣ ΝΙΚΩΝ Ο «ΜΕΤΑΝΟΕΙΤΕ»

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2013 | ΤΕΥΧΟΣ 181οv

ΟΣΙΟΣ ΝΙΚΩΝ Ο «ΜΕΤΑΝΟΕΙΤΕ»

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΚΩΔΙΚΟΣ 2589

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ:

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΠΑΡΤΗΣ

ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ 5, 23100 ΣΠΑΡΤΗ

Τηλ. 27310 26580

Fax 27310 26581

www.immspartis.gr

email: info@immspartis.gr

imm-spar@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:

ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΠΑΡΤΗΣ

κ.κ. ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

ΑΡΧΙΜ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΚΟΣΜΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΕΤΗΣΙΑ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ: 0,60€

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ:

ΧΡΙΣΤΙΝΑ-ΑΝΝΑ Α. ΧΙΩΤΗ

Τριακοσίων 48, Σπάρτη

τηλ. 27310 81253

info@lakonikos.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ ἀργία τῆς Κυριακῆς θυσία στό βωμό τοῦ καταναλωτισμοῦ 3

Σεβ. Μητροπολίτου Μονεμβασιάς καί Σπάρτης κ. Εὐσταθίου

Θέματα Λατρείας

Ἡ καλή χρήση τῆς νηστείας 5

Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης κ. Θεοκτίστου

Οἱ Πατέρες στόν σύγχρονο κόσμο

Ἡ κρίση τῆς σημερινῆς κοινωνίας 6

Ἀρχιμ. Ἐφραίμ Μιλτιάδου, Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς

Ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων Σπάρτης

Προσεγγίσεις καί προβληματισμοί

Πνευματικός Δαλτωνισμός

Ἀπό τό μικροσκόπιο τοῦ φθόνου

ἢ ἀπό τό τηλεσκόπιο τῆς ἀγάπης; 7

Ἀρχιμ. Πορφυρίου Κονίδη, Καθηγουμένου

τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίων Ἀναργύρων Πάρνωνος

Νεανικοί Ἀγκυροβολισμοί

Κοιτώντας ἀπό χαμηλά 9

Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Βιβλιοθηκονόμου

Οἱ πολλαπλές νοηματοδοτήσεις τῆς εορτῆς

των Τριῶν Ἱεραρχῶν 10

Δημητρίου Θ. Βαχαβιώλου, Φιλολόγου

Ἀπό τή ζωή τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας

Γεγονότα - Σχόλια 15

Χρονικά Ἱερᾶς Μητροπόλεως 19

Ἡ ἀργία τῆς Κυριακῆς θυσία στό βωμό τοῦ καταναλωτισμοῦ

Σεβ. Μητροπολίτου Μονεμβασίας καί Σπάρτης κ. Εὐσταθίου

Πρόσφατα μέ νομοθετική ρύθμιση τοῦ Ὑπουργείου Ἀναπτύξεως οὐσιαστικά δρομολογήθηκε ἡ πλήρης κατάργηση τῆς Κυριακῆς ὡς ἡμέρας ἀργίας καί στή χώρα μας. Μεταξύ ἄλλων, μέ τή διάταξη αὐτή ἐπιτρέπεται καί ἡ προαιρετική λειτουργία ὅλες τῆς Κυριακές τοῦ ἔτους τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων μέ ἐμβαδό μέχρι 250 τ.μ., ἐφόσον δέν ἀνήκουν σ' ἀλυσίδα καταστημάτων καί δέ λειτουργοῦν μέ συμφωνίες συνεργασίας τοῦ τύπου «shops-in-a-shop. Εἶναι βέβαιο, ὅμως, ὅτι ἡ de iure ἐθελοῦσια λειτουργία τῶν καταστημάτων αὐτῶν μέσα σέ περιβάλλον βαθειᾶς κρίσης καί ἔντονου ἀνταγωνισμοῦ θά ἐξελιχθεῖ σέ de facto ὑποχρεωτική.

Δέν μποροῦμε ἀνεπιφύλακτα νά συνηγορήσουμε ὑπέρ τῆς ἀποψῆς ὅτι ἔτσι θά ἐξυπηρετηθοῦν ἡ ἐνίσχυση τῆς ἀγοραστικῆς κίνησης, ἡ ὑποβοήθηση τοῦ τουρισμοῦ καί ἡ ὥθηση τῆς οικονομικῆς ἀνάπτυξης, ὅταν μάλιστα πολλοί οικονομολόγοι καί φορεῖς πού σχετίζονται ἄμεσα μέ τήν ἀγορά ἀντιπροτάσσουν βásiμη ἀπορριπτική ἐπιχειρηματολογία. Γιατί πῶς εἶναι δυνατόν, τή στιγμή πού οἱ ἐλληνικές οἰκογένειες κατά μέγα μέρος φυτοζωοῦν, χωρίς νά διαθέτουν πολλές φορές χρήματα οὔτε γιά τά ἀναγκαῖα (τροφή, στέγη, μόρφωση τῶν παιδιῶν τους, ὑγειονομική περίθαλψη) κάποιοι ἐμπειρογνώμονες νά ἀντιλαμβάνονται τήν καλπάζουσα οικονομική ὕφεση ὡς ζήτημα διεύρυνσης τοῦ ὠραρίου τῶν καταστημάτων καί τῆς ἐργασίας τῶν ὑπαλλήλων ἢ... μετάθεσης τῆς ἀργίας τῆς Κυριακῆς τή Δευτέρα, ὥστε ἡ ἀγορά να... ἀναθερμανθεῖ, νά... ἀπελευθερωθεῖ, νά... ἐκσυγχρονισθεῖ καί νά... ἐξευρωπαϊσθεῖ;

Ἀναρωτιόμαστε, ἐπιπρόσθετα, ποιοί εἶναι οἱ εἰσηγητές αὐτοῦ τοῦ μέτρου, καί ἂν ὑπολανθάνουν, ὅπως ἀρκετοί διατείνονται δεδομένης καί τῆς παράλληλης προώθησης τῆς Δευτέρας ὡς ἀργίας, ἄλλες σκοπιμότητες πού συνδέονται μέ τήν ἀποχριστιανοποίηση τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας καί κατασταίνουν προσχηματικό τόν προτασσόμενο σκοπό τους.

Μποροῦμε καί πρέπει, ὅμως συνάμα, νά τονίσουμε ὅτι τό μέτρο αὐτό προσβάλλει καί βεβηλώνει κατάφωρα τήν ἱερότητα τῆς Κυριακῆς, πού εἶναι ἡ Μεγάλη Γιορτή τοῦ ἀναστημένου Κυρίου μας, καί καταργεῖ ἕναν χριστιανικό θεσμό ἐδραιωμένο στη συνείδηση καί τήν Παράδοση τοῦ Ἑλληνισμοῦ καί τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ Ἐκκλησία μας προβάλλει, ἀνέκαθεν, τήν ἔντιμη ἐργασία ὡς ἕναν σημαντικό παράγοντα γιά τήν καλλιέργεια τῶν ἀρετῶν. Παράλληλα, οἱ Χριστιανοί, θέλοντας νά τιμήσουν τήν ἡμέρα πού ὁ Χριστός ἀναστήθηκε, τή «μία τῶν Σαββάτων», δηλαδή τήν ἐπόμενη μέρα, τήν πρώτη τῆς ἐβδομάδας δέν τήν ἔχουν ὀνομάσει ἡμέρα ἀργίας, ἀλλά ἀγιασμοῦ. Ἔτσι, κάθε Κυριακή συναθροίζονται, μέ σκοπό νά τελέσουν τό ζωποιοῦ μυστήριον τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας.

Ἐπίσης, ἄς θυμηθοῦμε ὅτι ἡ ΣΤ' Οἰκουμενική Σύνοδος καθιέρωσε τήν Κυριακή ὡς «τελεῖα ἀργία», ἡμέρα ἀφιερωμένη στόν Χριστό. Οἱ Χριστιανοί, ξεχνώντας γιά λίγο τίς βιοτικές μέριμνες, ἔχουν τή δυνατότητα νά ἀσχολοῦνται μέ τήν ψυχή τους, συμμετέχοντας στή Θεία Λειτουργία, καί συμπροσευχόμενοι «ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου», τόν κατεξοχὴν προσευχητικό καί λατρευτικό χῶρο τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. «Αὕτη ἡ ἡμέρα ἦν ἐποίησεν ὁ Κύριος ἀγαλλιασώμεθα καί εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ», μᾶς προτρέπει ὁ ἀναστάσιμος ψαλμός. Τόν Κανόνα αὐτόν τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως καί κάθε Κανόνα, γιά τήν ὑπεράσπιση τοῦ ὁποῖου ἀγωνίστηκε καί ὁ διδάχος τοῦ Γένους καί ἐθνοῖερομάρτυρας ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, διασαλπίζοντας ὅτι *“Ἐκεῖνο τό κέρδος πού γίνεται τήν Κυριακὴν εἶναι ἀφωρισμένο καί κατηραμένο”* οὐδέεις νομιμοποιεῖται

*Ἐκτός, ὅμως, ἀπό
ἡμέρα γιά τόν Θεό ἡ
Κυριακή εἶναι ἡμέρα
καί γιά τήν
οἰκογένεια. Τά Σαβ-
βατόβραδα, μποροῦν
νά θυμηθοῦν κυρίως οἱ
μεγαλύτεροι τόν πα-
τέρα πού σχόλαζε ἀπό
τή δουλειά του μέ τήν
καμπάνα τοῦ
ἐσπερινοῦ καί
ἐπέστρεφε στό σπίτι
του. Ἐκεῖ τόν
ὑποδέχονταν ἡ γιαγιά,
ὁ παππούς, τά
ἀδελφία, ἡ σύζυγος,
τά παιδιά, πού
ἀποτελοῦσαν τήν κλα-
σική ἐκτεταμένη
οἰκογένεια τῶν τριῶν ἢ
τεσσάρων γενεῶν.*

νά τόν διαστρεβλώνει καί νά τόν καταστρατηγεῖ χάριν μάλιστα τοῦ καταναλωτισμοῦ καί τοῦ ὕλικοῦ εὐδαιμονισμοῦ. Τό σύνθημα τοῦ ὠφελμιστῆ Ἄγγλου Φιλοσόφου John Stuart Mill «ναί στό ἔθιμο τῆς ἀργίας μιά ἡμέρα τήν ἐβδομάδα, ἀλλά ὅποιαδήποτε ἡμέρα» δέν μπορεῖ νά υἱοθετηθεῖ οὔτε ἀπό τήν Ἐκκλησία μας, οὔτε ἀπό τόν εὐσεβῆ λαό μας.

Ἐκτός, ὅμως, ἀπό ἡμέρα γιά τόν Θεό ἡ Κυριακή εἶναι ἡμέρα καί γιά τήν οἰκογένεια. Τά Σαββατόβραδα, μποροῦν νά θυμηθοῦν κυρίως οἱ μεγαλύτεροι τόν πατέρα πού σχόλαζε ἀπό τή δουλειά του μέ τήν καμπάνα τοῦ ἐσπερινοῦ καί ἐπέστρεφε στό σπίτι του. Ἐκεῖ τόν ὑποδέχονταν ἡ γιαγιά, ὁ παππούς, τά ἀδελφία, ἡ σύζυγος, τά παιδιά, πού ἀποτελοῦσαν τήν κλασική ἐκτεταμένη οἰκογένεια τῶν τριῶν ἢ τεσσάρων γενεῶν. Ἐκεῖ τόν περίμενε τό ἀναμμένο καντήλι στό εἰκονοστάσι καί ἡ μυρωδιά τοῦ λιβανιοῦ. Ἐκεῖ εὗρισκε τό οἰκογενειακό δεῖπνο, ἀνακουφιζόταν ἀπό τόν ἥρεμο ὕπνο καί ἀγαλλίαζε μέ τή σκέψη ὅτι τό κυριακάτικο πρῶι θά ἐκκλησιαστοῦν ὅλοι. Τό ξημέρωμα ἡ οἰκογένεια σύσσωμη μετέβαινε στόν ἐνοριακό Ναό, παρακολουθοῦσε εὐλαβῶς τή Θεία Λειτουργία, μετελάμβανε τῶν ἀχράντων μυστηρίων καί μέ εὐφροσύνη πνευματική ἐπέστρεφε στό σπίτι. Στή θαλπωρή του ὁ βιοπαλαιστής πατέρας εἶχε τή μοναδική εὐκαιρία τῆς περισυλλογῆς καί ὅλοι τόν χρόνο νά συνομιλήσουν, νά ἀστειευτοῦν, νά συσκεφθοῦν γιά τή λύση τῶν προβλημάτων καί νά καθίσουν μαζί στή μεσημεριανή τράπεζα, σφυρηλατώντας τούς οἰκογενειακοῦς δεσμούς.

Στίς σύγχρονες βιομηχανικές καί μεταβιομηχανικές κοινωνίες, ἡ ρύπανση τοῦ χρόνου ἔχει κατακλύσει πολλές ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἀτομικισμός σέ συνδυασμό μ' ἄλλους παράγοντες ἔχουν συρρικνώσει καί παραμορφώσει τόν θεσμό τῆς οἰκογένειας. “Θόρυβοι” σημειώνει σύγχρονος διανοούμενος, “εἰκόνες ἀλλεπάλληλες, βία ἀτελείωτη, ἀχαλίνωτος ἐρωτισμός, εἶναι ἡ καθημερινή διατροφή τοῦ ἀνθρώπου... μιά ἀφηνιασμένη προπαγάνδα κατάλληλη γιά πλύση ἐγκεφάλου ἀφαιρεῖ ἀπό τόν ταλανισμένο Δυτικό ἄνθρωπο καί τό τελευταῖο λεπτό τῆς περισυλλογῆς..”. Μόνο ἡ Κυριακή ἔμεινε πού περιορίζονταν λίγο οἱ φωνές καί τό τρέξιμο τῆς ἀγορᾶς καί τοῦ μεροκάματου, γιά νά ἡσυχάσει κάπως ὁ ἄνθρωπος, ἔμπορος καί καταναλωτής, καί νά στοχαστεῖ τήν ὕπαρξη καί τόν προορισμό του. Τώρα πιά ἡ κατανάλωση, πού ἀφυδατώνει καί μολύνει τό σῶμα καί τήν ψυχή, τρώει καί τήν Κυριακή, ὥστε νά μήν παραμείνει τίποτα ὄρθιο καί καθαρό στήν ψυχή μας καί νά ἀποξενωθεῖ ὁ λαός μας ἀπό τίς ιερές καί ζωογόνες παραδόσεις του.

Ἡ καλή χρήση τῆς νηστείας

Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης κ. Θεοκτίστου

«**Κ**αθάπερ οὖν χειμῶνας παρελθόντος καὶ θέρους φανέντος, ἔλκει μὲν πρὸς τὸ πέλαιος τὸ πλοῖον ὁ ναύτης, ἀποσμήχει δὲ ὁ στρατιώτης τὰ ὄπλα καὶ παρασκευάζει τὸν ἵππον εἰς πόλεμον, καὶ γεωργὸς ἀκονὰ δρέπανον καὶ ὄδοιπόρος θαρρῶν ἀποδημίας ἄπτεται μακρᾶς καὶ πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἀθλητῆς ἀποδύεται καὶ γυμνοῦται οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς, καθάπερ θέρους πνευματικοῦ τινὸς τῆς νηστείας φανείσης, καὶ ὡς στρατιῶται τὰ ὄπλα ἀποσμήξωμεν καὶ ὡς γεωργοὶ τὴν δρεπάνην ἀκονήσωμεν καὶ ὡς κυβερνήται πρὸς τὰ κύματα τῶν ἀτόπων ἐπιθυμιῶν τοὺς λογισμοὺς ἀντιτάξωμεν καὶ ὡς ὀδίται τῆς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀποδημίας ἀψώμεθα καὶ ὡς ἀθληταὶ πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἀποδυσώμεθα. Ὁ γὰρ πιστὸς καὶ γεωργὸς καὶ κυβερνήτης καὶ στρατιώτης καὶ ἀθλητῆς καὶ ὀποιοῦδος ἐστὶ... Νηστείαν δὲ οὐ ταύτην λέγω τὴν τῶν πολλῶν, ἀλλὰ τὴν ἀκριβῆ νηστείαν, οὐ τὴν τῶν βρωμάτων ἀποχήν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἀμαρτημάτων... φάρμακον ἐστὶν ἡ νηστεία, ἀλλὰ τὸ φάρμακον, κἂν μυριάκις ὠφέλιμον ᾖ, πολλάκις ἄχρηστον γίνεται διὰ τὴν ἀπειρίαν τοῦ χρωμένου. Καὶ γὰρ καὶ καιρὸν εἰδέναι χρὴ, καθ' ὃν δεῖ τοῦτο ἐπιτιθέναι, καὶ ποσότητα αὐτοῦ τοῦ φαρμάκου καὶ σώματος κράσιν τὴν δεχομένην καὶ χώρας φύσιν καὶ ὥραν ἔτους καὶ δίαιταν κατάλληλον καὶ πολλὰ ἕτερα ὧν ὅπερ ἂν παροφθείη, τοῖς ἄλλοις λυμανεῖται πάσι τοῖς εἰρημένοις».

(Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Ε.Π 49, 47-59)

Μετάφραση:

«Λοιπὸν, ὅπως ἀκριβῶς ὅταν περάσει ὁ χειμῶνας καὶ ἀρχίσει τὸ καλοκαίρι, ὁ ναυτικὸς τραβᾷ τὸ πλοῖο του στὴ θάλασσα,

ὁ στρατιώτης καθαρίζει τὰ ὄπλα του καὶ ἐτοιμάζει τὸ ἄλογο γιὰ τὸν πόλεμο, ὁ γεωργὸς ἀκονίζει τὸ δρεπάνι του, ὁ ὄδοιπόρος ἀρχίζει μὲ θάρρος μακρινὸ ἀποδημητικὸ ταξίδι καὶ ὁ ἀθλητῆς γδύνεται καὶ γυμνώνεται, γιὰ νὰ λάβει μέρος στοὺς ἀγῶνες, τὸ ἴδιο πρέπει νὰ κάμουμε καὶ ἐμεῖς τώρα ποὺ ἄρχισε ἡ νηστεία σὰν κάποιο πνευματικὸ καλοκαίρι. Δηλαδή, ὡς στρατιῶτες τοῦ Χριστοῦ, ἄς καθαρίσουμε τὰ πνευματικὰ μας ὄπλα, ὡς γεωργοί, ἄς ἀκονίσουμε τὸ δρεπάνι τῆς πίστεώς μας, ὡς κυβερνήτες ἄς ἀντιτάξουμε τὴ λογικὴ στὰ κύματα τῶν ἄτοπων ἐπιθυμιῶν, ὡς ὄδοιπόροι, ἄς ἀρχίσουμε τὸ ἀποδημητικὸ ταξίδι πρὸς τὸν οὐρανό, ὡς ἀθλητές, ἄς ἐτοιμαστοῦμε γιὰ τοὺς πνευματικὸς ἀγῶνες ἐναντίον τοῦ κακοῦ.

Γιατί ὁ πιστὸς εἶναι καὶ γεωργὸς καὶ κυβερνήτης καὶ στρατιώτης καὶ ἀθλητῆς καὶ ὄδοιπόρος... Ὡς νηστεία ὅμως δὲν ἐννοῶ τὴ νηστεία ποὺ ἐννοοῦν οἱ πολλοί, ἀλλὰ τὴ σωστὴ νηστεία, δηλαδή ὄχι μόνο τὴν ἀποχὴ ἀπὸ τὶς τροφές, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἀμαρτήματα... Ἡ νηστεία εἶναι φάρμακο, τὸ φάρμακο ὅμως καὶ ἀναρίθμητες φορὲς ἂν εἶναι ὠφέλιμο, συχνὰ γίνεται ἄχρηστο ἐξαιτίας τῆς ἄγνοιας ἐκείνου ποὺ τὸ χρησιμοποιεῖ. Καὶ πράγματι, πρέπει νὰ γνωρίζουμε τὸ χρόνο ποὺ πρέπει νὰ τὸ χρησιμοποιοῦμε, τὴν ποσότητα ποὺ πρέπει νὰ δώσουμε, τὴν κράση τοῦ σώματος, στο ὁποῖο θὰ τὸ χρησιμοποιοῦμε, τὶς τοπικὲς συνθῆκες, τὴν ἐποχὴ τοῦ ἔτους, τὴν κατάλληλη δίαιτα καὶ πολλὰ ἄλλα. Ὅποιοδήποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲ ληφθεῖ ὑπόψη, θὰ βλάψει ὅλα ἐκεῖνα ποὺ ἔχουν ἀναφερθεῖ».

Ἡ κρίση τῆς σημερινῆς κοινωνίας

Ἀρχιμ. Ἐφραίμ Μιλτιάδου,

Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων Σπάρτης

Οἱ ἄνθρωποι τῶν τελευταίων ἐτῶν εἶναι ἀλήθεια ὅτι ρήμαξαν τὶς ψυχές τους, πολλοὶ θεοποίησαν τὴν φιληδονία, ἀπολυτοποίησαν τὴν ὕλη, ἐγκατέλειψαν τὸν Θεό, κλείστηκαν στὸν ἑαυτό τους, ἀποκόπηκαν ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ πραγματικότητα καὶ χάραξαν μία πορεία πού δὲν ὀδηγεῖ στοῦ φῶς, ἀλλὰ στοῦ σκοτάδι.

Ἡ ἐπιστροφή στοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ μόνη μας ἐλπίδα. Ἡ λύτρωση δὲν ἔρχεται μέσα ἀπὸ τὸν πολιτισμό, οὔτε τὶς τέχνες, οὔτε τὶς φιλοσοφίες. Οἱ ἄνθρωποι λυτρώνονται μόνο μὲ τὴν μετάνοια καὶ τὴν παρουσία τοῦ Χριστοῦ στὴ ζωὴ τους. Ἡ πίστη εἶναι μία ἀναγκαιότητα· ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἄνθρωπος ἀναπνέει γιὰ νὰ ζήσει, ἔτσι ἀκριβῶς πρέπει καὶ νὰ πιστεῦει γιὰ νὰ ζήσει.

Παρ' ὅλο ὅτι ὀδεύουμε πρὸς τὴν καταστροφή ὁ πεπτωκὸς ἄνθρωπος δὲν θέλει νὰ ἀλλάξει τρόπο ζωῆς καὶ νὰ γυρίσει στὴν ἀλήθεια, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖ κόπο καὶ πόνο.

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἐγκατέλειψε τὴν Πίστη στὸν Μοναδικὸ Σωτῆρα καὶ προσκολήθηκε στὴν ἀμαρτωλὴ ζωὴ. Οἱ Πατέρες τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας, μᾶς λέγουν ξεκάθαρα ὅτι ἡ πίστη εἶναι τρόπος ὑπαρξης. Αὐτὴ συνοδεύει τὸν ἄνθρωπο στὴ μάχη του μὲ τὴν ἀμαρτία ἐναντία στὴν ἀπελπισία καὶ τὶς ἀμφιβολίες.

Φυσικὰ ἡ σημερινὴ κρίση δὲν παρουσιάστηκε ξαφνικὰ καὶ χωρὶς νὰ τὸ περιμένουμε. Ἡ ἐγκατάλειψη τῆς ἀσκήσης καὶ τῆς ἐγκράτειας μᾶς ἔφεραν αὐτὸ τὸ ἀρνητικὸ ἀποτέλεσμα. Ἡ ὑπερκατανάλωση ἔπνιξε κυριολεκτικὰ τὸν ἄνθρωπο ἀφαιρώντας του ὅλες τὶς πνευματικὲς του δυνάμεις. Κάποιος σύγχρονος Ἅγιος ἔλεγε «εἰσροὴ αἵματος, ἀπώλεια πνεύματος». Ὅσο καταναλώνει ὁ ἄνθρωπος, τόσο ἀδειάζει πνευματικὰ. Ἡ μόνη λύση εἶναι νὰ γυρίσουμε στὶς παλιές δοκιμασμένες συνταγές, ὅπου οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐδῶ καὶ 2000 χρόνια πορεύτηκαν μὲ ἀσφάλεια. Ποιὲς εἶναι αὐτές; Ἡ νηστεία, ἡ ὀλιγάρκεια, ἡ διακριτικὴ ἀπόκτηση ἀγαθῶν, ἀλλὰ προπάντων ἡ βοήθειά μας στὸν συνάνθρωπο.

Εἶναι γεγονός ὅτι γίναμε σάρκες, ἐνῶ εἴμαστε πλασμένοι γιὰ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι, γίναμε σιδεροδέσμοι τῶν παθῶν μας. Ἐνῶ εἴμαστε πλασμένοι νὰ πετᾶμε ψηλά μαντρωθήκαμε καὶ ὑπηρετοῦμε τὰ πάθη μας ἀκόρεστα.

Ὁ Ὅσιος Ἐφραίμ μᾶς τονίζει χαρακτηριστικὰ : *«Αλυσίδα γίνεται ἡ σάρκα καὶ μᾶς κρατᾷ δεμένους. Καὶ ἐνῶ εἴμαστε πλασμένοι γιὰ τὴν ἐλευθερία, μᾶς ὀδηγεῖ σὰν πρόβατα γιὰ σφαγὴ. Ἐνῶ εἴμαστε πλασμένοι νὰ πετᾶμε ψηλά, μᾶς κρατᾷ δεμένους στοῦ χῶμα. Ἐνῶ εἴμαστε πλασμένοι νὰ ἔχουμε τὴν δύναμη γίγαντα, μᾶς κόβει πόδια καὶ χέρια καὶ μᾶς καταντᾷ πραγματικὰ κούτσουρα».*

Τὰ ὑλικά ἀγαθὰ εἶναι καπνός. Εὐκόλα τὰ ἀποκτᾶμε καὶ εὐκόλα τὰ χάνουμε. Ὁ Μέγας Βασίλειος προφητικὰ μιλάει καὶ γιὰ τὶς δικές μας ἡμέρες: *«Ἐὰν εἴχαμε ἐνδύσει τὸν γυμνό, ἐὰν εἴχαμε δώσει τὸν ἄρτο μας σὲ αὐτὸν πού πεινᾷ, ἐὰν ἡ πόρτα μας εἶχε ἀνοιγῆ σὲ κάθε ξένο, ἐὰν εἴχαμε γίνει πατέρες τῶν ὄρφανῶν, ἐὰν συνεπάσχαμε μὲ κάθε ἀδύνατο, διὰ ποῖα τώρα χρήματα θὰ δοκιμάζαμε λύπη»;*

Πρέπει νὰ τὸ καταλάβουμε πῶς ὅ,τι ἔχουμε δὲν εἶναι δικό μας. Ὅλα εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ φανοῦμε κατώτεροι ἀπὸ τὴν ἄψυχο γῆ, ἡ ὁποία ἐκτρέφει τοὺς καρπούς, ὄχι γιὰ νὰ τοὺς ἀπολαμβάνει ἡ ἴδια, ἀλλὰ γιὰ νὰ ὑπηρετεῖ ἐμᾶς.

Θὰ βγοῦμε ἀπὸ τὴν κρίση, ἐφόσον ἐπιστρέψουμε σὲ σωστὴ πνευματικὴ βάση. Νὰ γίνουμε καλοὶ οἰκονόμοι τῶν ὑλικῶν καὶ πνευματικῶν ἀγαθῶν. Νὰ ἀποκτήσουμε ἀρετὲς, οἱ ὁποῖες μένουν ἀναλλοίωτες στοὺς αἰῶνες. Ἡ εὐτυχία ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὴν πνευματικὴ μας πορεία. Μόνο ὁ Χριστὸς θὰ μᾶς βοηθήσει σὲ αὐτὴ τὴν πορεία. Ἄν ἔχουμε μέσα μας Χριστό, θὰ ἔρθουν καὶ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ ἐν ἀφθονίᾳ. Ἐὰν, ὅμως, ἔχουμε ὑλικά ἀγαθὰ καὶ δὲν ἔχουμε Χριστό εἴμαστε κύμβαλα ἀλαλάζοντα. Ἄς ἀλλάξουμε, λοιπὸν, πορεία καὶ θὰ βγοῦμε διπλὰ κερδισμένοι, καὶ ὑλικά, ἀλλὰ πρωτίστως πνευματικὰ.

Πνευματικός Δαλτωνισμός

Ἀπό τό μικροσκόπιο τοῦ φθόνου ἢ ἀπό τό τηλεσκόπιο τῆς ἀγάπης;

Ἄρχιμ. Πορφυρίου Κονίδη,

Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίων Ἀναργύρων Πάρνωνος

Ὁ ἄνθρωπος πού πάσχει ἀπό τήν ἀσθένεια τοῦ Δαλτωνισμοῦ εἶναι ἀξιοσυμπάθητος. Δαλτωνισμός, σύμφωνα μέ τήν ἰατρική ὁρολογία, εἶναι ἡ διαταραχή τῆς ὄρασης ὅταν δέν διακρίνονται ὅλα τά χρώματα (ἀχρωματοψία) ἢ ὀρισμένα ἀπό αὐτά, ὅπως τό πράσινο καί τό κόκκινο. Συνήθως ἡ ἀσθένεια εἶναι κληρονομική καί ἀνίατη. Αὐτά ὅσον ἀφορᾷ στήν ἰατρική πλευρά τοῦ θέματος. Ὅμως συμπτώματα Δαλτωνισμοῦ παρατηροῦνται καί στή θεώρηση τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Παρουσιάζεται μέ τήν μορφή τῆς πνευματικῆς μονομέρειας καί πολλές φορές ἀγγίζει τά ὅρια τῆς προκατάληψης καί τοῦ πνευματικοῦ φανατισμοῦ.

Εὐτυχῶς, ὁ πνευματικός Δαλτωνισμός δέν εἶναι θέμα γονιδιακοῦ νοσήματος. Οἱ ἄνθρωποι δέ γενιόμαστε προκατελειημένοι γινόμαστε. Καί ἐφ' ὅσον εἶναι ἐπίκτητη ἀσθένεια, ἄρα ὑπάρχει καί θεραπεία. Τά αἷτια τῆς πνευματικῆς αὐτῆς νόσου εἶναι πολλά. Μερικά μονάχα θά ἀναφέρουμε καί ἴσως ἐκεῖνα πού ἀναγνωρίζουμε ὡς συμπτώματα, ἂν ὄχι στὸν ἑαυτό μας, στοὺς ἄλλους, στὸ στενὸ ἢ εὐρύτερο κοινωνικό μας περίγυρο. Πρόκειται γιὰ τὴ προσήλωση σὲ ὀρισμένους τύπους, ἢ ὅποια γεννᾶται ἀπὸ ἡμιμάθεια ἢ μονομερῆ πνευματικὴ

καλλιέργεια καί μᾶς καθιστᾷ *φωτιά χωρίς φῶς καί θερμότητα* τὸν θρησκευτικὸ φανατισμὸ πού μᾶς κάνει νά γινόμαστε οἱ χειρότεροι ἐκπρόσωποι τῆς πίστεως μας· τὸν κοινωνικὸ σχολιασμὸ πού ὀδηγεῖ σὲ πράξεις κριτικῆς συνανθρώπων κλέβοντας μεγάλα κομμάτια ἀγάπης ἀπὸ τά πληγωμένα παιδιά τοῦ Θεοῦ. Καί ἕνα τελευταῖο αἷτιο πνευματικοῦ Δαλτωνισμοῦ εἶναι ὁ ζηλωτικὸς ἠθικισμὸς μας νά βλέπουμε τοὺς ἄλλους ἀπὸ τό μικροσκόπιο τοῦ φθόνου καί ὄχι ἀπὸ τό τηλεσκόπιο τῆς ἀγάπης. Ὅποια-δήποτε κι ἂν εἶναι ἡ αἷτια πού γεννᾷ τὴν πνευματικὴ μονομέρεια, καταλαβαίνουμε ὅτι ἀποτελεῖ τὸν μεγαλύτερο ἐχθρὸ τῆς ἀλήθειας καί τῆς ἀγάπης, γιὰ τίς ὁποῖες ὁ Χριστὸς θυσιάστηκε. Ἡ ἀλήθεια ἀπαιτεῖ μίνα συνεχῆ καί βαθειὰ ἐσωτερικὴ ἐργασία, ἐνῶ ἡ δαλτωνικὴ μονομέρεια εἶναι στατικὴ. Τὴ στιγμὴ, πού ἡ ζωὴ συνεχίζεται καί ὅλα ἐξελίσσονται «ὁ ἄνθρωπος πού δέν ἀνανεώνεται πνευματικά, πεθαίνει, ὅπως τό *φίδι πού δέν μπορεῖ ν' ἀλλάξει δέρμα*», ἔγραψε ὁ Νίτσε. Ἡ προκατάληψη ἐμποδίζει τὴν ἀνανέωση τοῦ πνευματικοῦ ἐξοπλισμοῦ. Μὲ τίς δεσμεύσεις πού ἐπιβάλλει κάνει τό πνεῦμα ἀργό, νωθρό. Πνίγει τὴν λυτρωτικὴ ἀνησυχία καί κάθε νέα προσπάθεια πνευματικῆς λειτουργίας. Ἐμποδίζει τὸν ἄν-

θρωπο να ενημερωθεῖ καί να προβληματιστεῖ πλατύτερα. Ἀλλά ἡ προκατάληψη ἐμποδίζει καί τόν πλατυσμό τῆς καρδίας... Τοποθετεῖ παντοῦ παρωπίδες καί ἐπιτρέπει τή θέαση μόνο σέ ὅ,τι παγιωμένα ὑπαγορεύεται σάν σωστό. Πάντως ἡ ἀλλοίωση τῆς πνευματικῆς ὄρασης, ἔχει σοβαρό ἀντίκτυπο καί στήν ἀκοή. Οἱ ἐν λόγῳ ἀσθενεῖς δέν βλέπουν σωστά καί δέν «ἀκοῦν» τά πράγματα πού συμβαίνουν γύρω τους, μέ ἀποτελεσματά μή μιλάνε γι' αὐτά ὅταν πρέπει καί ὅπως πρέπει. Τό χειρότερο εἶναι ὅτι ἡ προκατάληψη κάνει τόν ἄνθρωπο νά αισθάνεται *ξερόλας*. Ἔτσι ἕνας ἀμαθής ἢ ἡμιμαθής λογίζεται ὡς παντογνώστης, ἐνῶ ἡ μεγάλη μάζα ἀρκεῖται στή μαλακή καί εὐκολοχώνευτη πνευματική τροφή, πού χορταίνει χωρίς νά κουράζει. Ὁ προκατειλημμένος ἀρνεῖται τό διάλογο γιατί ἀπολυτοποιεῖ τά «πιστεύω» του καί δέ δέχεται καμιά ἀμφισβήτηση γι' αὐτά. Ὁ πνευματικός Δαλτωνισμός ἐμποδίζει ὄχι μόνο τόν προκατειλημμένο νά φτάσει στήν ἀλήθεια, ἀλλά ἀποτελεῖ τεράστιο κίνδυνο καί γιά τούς ἀνθρώπους τῆς ἀλήθειας. Ἀπό τήν ἱστορία ξέρουμε ὅτι ἀναρίθμητοι ἦταν οἱ μάρτυρες τῆς ἀλήθειας, πού συντρίφθηκαν πάνω στό τεῖχος τῆς προκατάληψης. Μισήθηκαν καί πολλές φορές κυνηγήθηκαν, γιατί ἔντεχνα διαδόθηκαν πράγματα τερατώδη γιά τό πρόσωπο καί τίς ιδέες τους. Καί ἔγιναν πιστευτά, γιατί οἱ προκατειλημμένοι ὅσο δύσκολα δέχονται τήν ἀλήθεια τόσο εὐκόλα δέχονται τό ψέμα.

Ἄν δέ φροντίσουμε νά γιατρευτοῦμε ἀπό τήν τρομερή ἀσθένεια τοῦ πνευματικοῦ Δαλτωνισμοῦ, κινδυνεύουμε νά πλανηθοῦμε. Καλούμαστε νά ζήσουμε σέ μία ἐποχή ὅπου κυριαρχεῖ ἡ ποικιλομορφία τῆς πληροφορίας καί νέες θεωρήσεις γιά τή ζωή. Δέν εἶναι σωστό νά τά δεχόμαστε ὅλα ἄκριτα. Οὔτε πάλι, ὅμως, νά κλείσουμε τ' αὐτιά μας σάν τούς ναῦτες τοῦ Ὀδυσσεά, γιά νά μήν ἀκούσουμε τήν πανανθρώπινη ἀγωνία μέσα ἀπό τή μουσική τῶν νέων καιρῶν. Ἡ λάθος ὄραση εἶναι λάθος ἐκτίμηση καί ἐπιλογή τοῦ χειρότερου δρόμου γιά νά φτάσει κανεῖς στό φῶς τῆς ἀλήθειας. Ὅταν κάποιος μένει πεισματικά κολλημένος σέ μία πόρτα πού ἔκλεισε, δέ μπορεῖ νά δεῖ μιάν ἄλλη πού μόλις ἀνοίγει. Τό φάρμακο γιά νά μπορέσουμε νά νικήσουμε οὐσιαστικά τόν πνευματικό Δαλτωνισμό μας εἶναι ἡ πνευματική διάκριση καί ἡ ἀνυπόκριτη ἀγάπη! Διότι ἡ πνευματική διάκριση προβάλλει τήν ὀλότητα καί διαχρονικότητα τῆς Ἀλήθειας τῆς Πίστης τοῦ Χριστοῦ καί λειτουργεῖ ἀγιοπνευματικά τήν ἀγάπη, ἡ ὁποία μεταμορφώνει τόν μεγάλο πόνο καί τή μεγάλη θυσία σέ πραγματική, ἐνδιάθετη χαρά. Ὁ καρπός τῆς ἀγάπης εἶναι ἡ θυσιαστική προσφορά καί ὁ καρπός τῆς προσφορᾶς εἶναι ἡ ἐσωτερική εἰρήνη. Ὅλη ἡ ἡδονή τῆς ἀγάπης βιώνεται σέ αὐτήν τήν ἀλλαγὴ. Τό μῖσος δέν ὑποχωρεῖ στό μῖσος, ἀλλά στήν ἀγάπη, ἔτσι καί ὁ πνευματικός Δαλτωνισμός δέ θεραπεύεται παρά μονάχα μέ τό θεο-φάρμακο τῆς Ἀγάπης.

Κοιτώντας από χαμηλά

Ευαγγέλου Θεοδώρου
Βιβλιοθηκονόμου

Ξεφτάρται πάντοτε από τόν θεατή ο τρόπος που βλέπει και αντιλαμβάνεται τόν κόσμο γύρω του. Ο κόσμος τών υπαρκτών μπορεί να φαντάζει στα μάτια του ανθρώπου, άλλοτε κόσμος – κόσμημα, κι άλλοτε έχθρός που πολεμάει τήν ίδια τή ζωή του. Κι εἶναι οἱ καταβολές ἐκεῖνες τοῦ ἀνθρώπου που ὀρίζουν σέ μεγάλο βαθμό τόν τρόπο τῆς μετοχῆς του στοῦ γίνεσθαι τοῦ κόσμου, μα καί στοῦν τρόπο που κοιτάζει τήν κτίση, τόν καιρό του καί τοὺς συνανθρώπους του. Στα χρόνια της πιό βαθιάς καί πιό πλατιάς κρίσης που γνώρισε ὁ νεοελληνικός κόσμος, ξάφνου βρεθήκαμε στοῦ ὑπόγειο νά κοιτοῦμε τόν κόσμο ἀπό χαμηλά. Ἄραγε μᾶς κόψαν τὰ φτερά ἢ μὲ λάθος τρόπο ἔμαθαν τὰ μάτια νά κοιτοῦνε;

Ὁ ἑλληνικός κόσμος στοῦ διάβα τῆς μακραίωνης ἱστορίας του γνώρισε ἀσφαλῶς καί τίς δύο ἐκδοχές, οἰκονομική ἀνθιση καί μαρασμό. Μὲ ἓνα παράξενο ὅμως τρόπο ἐξακολουθοῦσε νά κοιτᾶ παρόμοια τόν κόσμο. Κι αὐτό, γιατί ἀπαντοῦσε στα κυρίαρχα ἐρωτήματα γιά τή ζωή καί τὸ θάνατο, γιά τή χαρὰ καί τή λύπη, γιά τήν ἀγάπη καί τή φιλία, γιά τή φτώχεια καί τόν πλοῦτο κάπως ἀλλιῶς ἀπὸ ὅτι μάθαμε ἐμεῖς νά ἀπαντοῦμε.

Σπεύδω νά πῶ, πῶς πάντοτε στίς κοινωνίες μας ἀποτυπώνονταν οἰκονομικές ἀνισότητες στή διαστρωμάτωση τοῦ πληθυσμοῦ, μὲ ἐξαίρεση ἴσως τήν Λυκούργεια Σπαρτιατική κοινωνία ἢ τίς μοναστικές κοινότητες τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Παρόλα αὐτά, ἡ φτώχεια γεννοῦσε ἐπανάσταση μὰ δὲ γεννοῦσε μίσος. Ἡ φτώχεια γεννοῦσε θλίψη, μὰ εἶχε δίδυμη ἀδερφή τή χαρὰ. Ἡ φτώχεια γινότανε εὐκαιρία συνάντησης μὲ τόν ἀδερφό, φίλωνε τίς ἔχθριτες, γειτόνευε τίς διαφορές, τὰ χωρισμένα τὰ φέρνε μαζί νά περπατοῦνε.

Ἄν ἀκούσει κανεῖς τραγούδια περασμένων δεκαετιῶν θὰ διαπιστώσει πῶς κάπως ἀλλιῶς ἀντιμετώπιζε ὁ κόσμος τήν ἔλλειψη χρημάτων. Ἡ ἀπουσία τους δὲν περιορίζε τήν μετοχή στή χαρὰ, δὲν προσδιόριζε τὸ μέτρο τῆς ἀγάπης, δὲν ἀπαγόρευε τή δημιουργία. Ὁ καλλιτέχνης που σκάρωσε τὰ στιχάκια στοῦ περίφημο τραγούδι «Τὸ τραμ

τὸ τελευταῖο» μᾶς χάρισε μιὰ φωτογραφία ἀνεκτίμητη. Φτώχεια μεγάλη πράγματι ἐκεῖνα τὰ χρόνια, ἡ ἀπόσταση αὐτῶν μὲ τὸ τραμ κι αὐτῶν μὲ τίς «ταξάρες» μεγάλη. Κι ὅμως, ἡ φτώχεια ἔκανε τέχνη, σάρκαζε μὲ στίχους τήν ἐποχή, κοιτοῦσε ἀπὸ κάτω πρὸς τὰ πάνω ὄχι μὲ ὀργή ἀλλὰ μὲ χαμόγελο, ὄχι μὲ ἀπαισιοδοξία ἀλλὰ μὲ διασκέδαση. Καί τὸ δάκρυ μπλεκόταν στοῦ γέλιο κι ὅλο μαζί ἔκανε τίς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων νά κοινωνοῦνται στα τραγούδια, στίς ἐκδρομές, στίς βόλτες, στα λίγα που μοιράζονταν ὅλοι...

Κι ἂν ἐπιχειρήσουμε μιὰ συνολική θέαση τοῦ πολιτισμοῦ - ὅπου πολιτισμός εἶναι ὁ κυρίαρχος τρόπος τοῦ βίου - στοῦ διάβα τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, θὰ διαπιστώσουμε πῶς σὲ τίποτε δὲν ὑστέρησαν δημιουργικά ἐποχές πραγματικῆς φτώχειας καί ἐξαθλίωσης. Γράφει ὁ Ὀδυσσεὺς Ἐλύτης «... ἀκόμη καί κάτω ἀπὸ τίς πιό δυσμενεῖς καί θάναυτες συνθῆκες, ὅπως ὁ δικός μας λαὸς στα χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας, ὅπου το παραμικρὸ κεντητὸ πουκάμισο, τὸ πιό φτηνὸ βαρκάκι, τὸ πιό ταπεινὸ ἐκκλησιάκι, τὸ τέμπλο, τὸ κιούπι, τὸ χράμι, ὅλα τους ἀποπνέανε μιαν ἀρχοντιά κατὰ τι ἀνώτερῆ τῶν Λουδοβίκων...» (Τὰ Δημόσια καί τὰ Ἰδιωτικά, Ἐκδόσεις Ἰκαρος, 1990).

Ἡ φτώχεια, ἀντίθετα, σήμερα γεννᾷ ρατσισμό, φθόνο, φονικά, κλοπές, μίση, διαφορές ἀνυπέβλητες, ἀποστάσεις ἀγεφύρωτες, σκοτάδια δίχως φῶς τριγύρω νά φωτίζει. Ὅταν ρωτῶ γιατί, ἐπιμένω στήν ἴδια ἀπλή ἀπάντηση. Μᾶς λείπει ὁ Θεός. Δὲν ἐκβιάζω ἀβίαστα συμπεράσματα, οὔτε ἀναζητῶ εὐκολες καί γενικόλογες ἀπαντήσεις. Μοναχὰ περιδιαβαίνω γρήγορα τήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας καί ρίχνω μιὰ ματιὰ στα περασμένα. Καμία κοινωνία, κανένας πολιτισμός, κανένα πρόσωπο δὲν ξεπέρασε τόν ὑπαρκτικὸ του περιορισμὸ, χωρὶς τήν μεταφυσικὴ συνάντησή του μὲ τὸ Θεό. Χωρὶς Θεὸ ἀπὸ ὅπου καί νά κοιτάζει κανεῖς, τὸ τέλος δείχνει κοντινὸ. Στα χρόνια που ὀλάκερη ἡ κοινωνία κοιτάει ἀπὸ χαμηλά, ἡ ἀποφυγὴ τοῦ τέλους μπορεῖ νά ἔχει μόνο μεταφυσικὲς προσδοκίες...

Οί πολλαπλές νοηματοδοτήσεις τῆς ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν¹

Δημητρίου Θ. Βαχαβιώλου
Φιλολόγου

Οἱ ἑορτές, οἱ πανηγύρεις καθὼς καὶ οἱ ἐπέτειοι ἀποτελοῦσαν ἀνέκαθεν κομβικὰ σημεῖα ἀναφορᾶς κάθε ἐθνικῆς, θρησκευτικῆς ἢ ἀκόμα καὶ κοινωνικῆς-πολιτικῆς συλλογικότητας λόγω τῶν πολλαπλῶν τρόπων, μὲ τοὺς ὁποίους ὁ κοινωνικὸς χωροχρόνος ὀργανώνεται στὸ πλαίσιο τους, ἀλλὰ καὶ λόγω τῶν τρόπων μὲσω τῶν ὁποίων οἱ τελευταῖες ἐκφράζονται. Κάτω ἀπὸ αὐτὲς τὶς συνθῆκες, ἡ μελέτη τῆς καθιέρωσης ἑνὸς ἑορταστικοῦ γεγονότος, ὅπως καὶ τῶν διαφορετικῶν σταδίων διαμόρφωσής του, ἀποκαλύπτει τὴ σύνδεσή του μὲ τὶς εὐρύτερες πολιτικὲς καὶ πολιτισμικὲς παραμέτρους πού τὸ σημασιοδοτοῦν, ἀλλὰ καὶ τὸ περιεχόμενο πού προσλαμβάνουν αὐτὲς, ὅταν ἐγκιβωτίζονται στὸ ἑορταστικὸ γεγονός καὶ ὑποστασιοποιοῦνται ἀπὸ αὐτό.²

Ἡ παρατήρηση αὐτὴ ἰσχύει καὶ στὴν περίπτωση τῶν χριστιανικῶν ἑορτῶν, παρ' ὅλο πού αὐτὲς συνδέονται ἀναπόσπαστα μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ λατρεία καὶ προσλαμβάνουν ἐσχατολογικὸ χαρακτήρα στὸ πλαίσιο τῆς διαφορετικῆς ἀντίληψης περὶ χρόνου, πού ἀπορρέει ἀπὸ τὴ χριστιανικὴ σωτηριολογία.³ Κάτω ἀπὸ αὐτὲς τὶς συνθῆκες, οἱ χριστιανικὲς ἑορτὲς δὲν συνδέονται μόνο μὲ τὴν λατρευτικὴ ζωὴ τοῦ πιστοῦ καὶ τὸν καθημερινό του ἁγιασμό, ἀλλὰ καὶ μὲ μία σειρά εὐρύτερων πολιτικῶν καὶ πολιτισμικῶν πα-

ραμέτρων, πού προσδίδουν ἐπιπρόσθετες καὶ κατὰ κανόνα μὴ θρησκευτικὲς νοηματοδοτήσεις σὲ κάθε ἑορτῇ.⁴ Συχνά, οἱ νοηματοδοτήσεις αὐτὲς ἀντανακλοῦν συγκεκριμένες κοινωνικοπολιτικὲς ἢ ἄλλες διεργασίες κατὰ τὴ συγκυρία τῆς θέσμισης μίας ἑορτῆς καὶ συχνὰ μεταβάλλονται μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση συγκεκριμένων γεγονότων.

Μιὰ χαρακτηριστικὴ περίπτωση χριστιανικῆς ἑορτῆς, στὴν ὁποία τὰ μηνύματα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας συνυπάρχουν μὲ ποικίλες καὶ ὡς ἓνα βαθμὸ διαδοχικὰ μεταβαλλόμενες νοηματοδοτήσεις εἶναι καὶ ἡ ἑορτῆ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, δηλαδή ὁ κοινὸς ἑορτασμὸς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καθὼς καὶ τοῦ ἀγίου Ἰωάννη τοῦ Χρυσόστομου κατὰ τὴν 30ῃ Ἰανουαρίου κάθε ἔτους. Ἡ συγκεκριμένη ἑορτῆ ἐντάχθηκε ἀρκετὰ ἀργὰ στὸ ἐκκλησιαστικὸ ἑορτολόγιο, ἀφοῦ οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἱεράρχες δὲν συναποτελοῦσαν ἓνα διακριτὸ ἀγιολογικὸ σχῆμα στὴ σκέψη τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ θεολογικῶν κύκλων μέχρι καὶ τὸν 11ο αἰώνα, ὅποτε καθιερώνεται ὁ κοινὸς ἑορτασμὸς τῶν τριῶν αὐτῶν κορυφαίων ἱεραρχῶν.⁵ Τὰ διαθέσιμα στοιχεῖα δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ἀποσαφήνιση τῶν ἱστορικῶν παραμέτρων κάτω ἀπὸ τὶς ὁποῖες καθιερώθηκε ἡ συγκεκριμένη ἑορτῆ, ἂν καὶ

φαίνεται ότι καθοριστικό ρόλο σε αυτό διαδραμάτισε ο Ίωάννης Μαυρόπους, μητροπολίτης Εύχαϊτών και διαπρεπής άρχαιογνώστης λόγιος του 11ου αιώνα.⁶ Ο ιεράρχης αυτός είναι γνωστό ότι συνέταξε εύαριθμα άγιολογικά, ύμνολογικά και έγκωμιαστικά έργα, στα όποια διαμορφωνόταν για πρώτη φορά τὸ συγκεκριμένο τριμερές άγιολογικό σχήμα και προσδιορίζοταν ἡ δογματική του νοηματοδότηση.⁷

Συγκεκριμένα, ο Ίωάννης Μαυρόπους έπισημαίνει σε αρκετά σημεία τῶν ύμνολογικῶν και έγκωμιαστικῶν του κειμένων ὅτι ἡ συγκεκριμένη άγιολογική τριανδρία ύπογραμμίζει με τὸν καλύτερο δυνατό τρόπο τὴν τρισυπόστατη διάσταση τοῦ θείου στο ὀρθόδοξο δόγμα. Ἡ δογματική σημασία τοῦ κοινού έορτασμοῦ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν άπορρέει από τὸ γεγονός ὅτι οἱ τρεῖς αὐτοὶ ιεράρχες διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στην άποκρυστάλλωση τοῦ ὀρθοδόξου τριαδολογικοῦ δόγματος κατά τὴν περίοδο τῶν μεγάλων αἱρέσεων τοῦ 4ου αἰώνα και ύπογραμμίζεται ακόμα και σε αριθμητικό επίπεδο, άφοῦ οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες εἶναι τρεῖς και ὄχι δυὸ ἢ τέσσερις.⁸ Ἡ νοηματοδότηση αὐτὴ έγγράφεται στο πλαίσιο τῆς άναγκαιότητας νὰ άναδειχθεῖ ἡ ύπόσταση τοῦ θείου σε μία περίοδο κατά τὴν ὁποία κυριαρχοῦν οἱ δογματικές και θεολογικές άντεγκλήσεις μεταξύ Κωνσταντινούπολης και Ρώμης πὸ τελικὰ ὀδήγησαν στο σχίσμα τῶν δύο Ἐκκλησιῶν (1054).⁹ Στο πλαίσιο αὐτό, δογματικά θέματα, ὅπως ἡ έκπόρευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος και ἡ ιδιουσυστασία τῶν θείων μερῶν κυριαρχοῦσαν στους θεολογικούς κύκλους

και προσδιόρισαν τὸ ὕφος και τὴ ρητορική της άντιπαράθεσης μεταξύ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.¹⁰ Ἡ συγκρότηση, λοιπόν, τῆς συγκεκριμένης τριανδρίας συσχετίζεται με τὴν άναγκαιότητα άνάδειξης και προβολῆς τῆς ὀρθόδοξης διδαχῆς περὶ τῆς τριαδικότητος τοῦ θείου, πὸ δημιουργεῖται έξαιτίας

Ἡ βαρύνουσα δογματική νοηματοδότηση τῆς έορτῆς διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο

στην άναβίωση τοῦ ενδιαφέροντος για αὐτὴν κατά τὴ διάρκεια τῆς παλαιολογείου περιόδου, ὅταν ἡ βυζαντινὴ κοινωνία ταρασσόταν από σημαίνουσες έκκλησιαστικές ἔριδες και άντιπαραθέσεις, με σημαντικότερη τὴ διαμάχη για τὴν ένωση τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.¹¹ Παρ' ὅλα αὐτά, ἡ έορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν θεωρεῖται από τὸν μέσο Νεοέλληνα κυρίως έορτὴ τῆς έλληνικῆς παιδείας. Ἡ σύνδεση αὐτὴ δὲ φαίνεται νὰ συν-

τελέστηκε κατά την βυζαντινή περίοδο, παρ' όλο που οι βυζαντινοί λόγιοι και θεολόγοι άναγνώριζαν την αρχαιογνωστική παιδεία τών Τριών Ίεραρχών αλλά και τὸ ἔργο τους ὡς οἰκουμενικῶν διδασκάλων καὶ διακεκριμένων λογίων.¹² Οὐσιαστικά, ἡ σύνδεση αὐτὴ συντελέστηκε ἀπὸ τοὺς ἐκπαιδευτικοὺς μηχανισμοὺς τοῦ νεοελληνικοῦ κράτους κατὰ τὴ διάρκεια τῶν τελευταίων δεκαετιῶν τοῦ 19ου αἰώνα, μὲ πρωτεργάτῃ τὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν.¹³ Ὡστόσο, τὰ πρῶτα σπέρματα αὐτῆς τῆς μετατροπῆς ἐντοπίζονται στὶς ἀρχές τοῦ 19ου αἰώνα, ὅταν ὀρισμένα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα τῶν ἑλληνορθόδοξων κοινοτήτων τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καθιερῶνουν νὰ τελεῖται μνημόσυνο γιὰ τοὺς εὐεργέτες καὶ τοὺς συνδρομητὲς τοὺς κατὰ τὴν ἡμέρα ἐκείνη.¹⁴ Προφανῶς, ἡ σύνδεση αὐτὴ ἀπορρέει ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι οἱ συγκεκριμένοι ἱεράρχες εἶχαν οὐσιαστικὴ καὶ δυνατὴ ἀρχαιοελληνικὴ παιδεία, μὲ βάση τὴν ὁποία ἀποκρυστάλλωσαν τὸ ὀρθόδοξο δόγμα κατὰ τὴν διάρκεια τῶν μεγάλων δογματικῶν ἀντιπαραθέσεων τοῦ 4ου αἰώνα.¹⁵ Στὸ πλαίσιο αὐτό, τὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, στὶς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ 1840, καθιερώνει τὴν τέλεση ἐνὸς θρησκευτικοῦ μνημοσύνου πρὸς τιμὴ τῶν εὐεργετῶν καὶ τῶν συνδρομητῶν του, στὴν προσπάθειά του νὰ προβληθεῖ ὡς θεματοφύλακας τῶν παραδοσιακῶν ἀξιῶν σὲ μία περίοδο ἔντονης ἀμφισβήτησής του, ἀλλὰ καὶ νὰ συνδεθεῖ μὲ τὸν νεοσύστατο θεσμό τῆς Αὐτοκέφαλῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας.¹⁶ Στὸ πλαίσιο αὐτό, ἡ ἐορτὴ τῶν Τριῶν Ίεραρχῶν καθιερώνεται ἀρχικὰ ὡς ἡμέρα μνήμης καὶ

τιμῆς τῶν εὐεργετῶν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἀργότερα, στὶς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ 1910, θεσμοθετεῖται ἐπίσημα ὡς ἐκπαιδευτικὴ ἐορτὴ, ἀρχικὰ μόνο γιὰ τὸ Πανεπιστήμιο καὶ ἀργότερα καὶ γιὰ τὶς ἄλλες ἐκπαιδευτικὲς βαθμίδες.¹⁷ Κάτω ἀπὸ αὐτὲς τὶς συνθῆκες, ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐορτὴ μετατρέπεται σὲ ἐκπαιδευτικὴ, μὲ συνέπεια τὸ δογματικὸ περιεχόμενό της νὰ ἐπισκιάζεται καὶ νὰ ἀναδεικνύεται πλέον ὁ πολιτισμικὸς χαρακτήρας τῆς ἐορτῆς.

Παράλληλα, ἡ μετατροπὴ τῆς συγκεκριμένης θρησκευτικῆς ἐορτῆς σὲ ἐκπαιδευτικὴ συντελεῖται σὲ μία περίοδο κατὰ τὴν ὁποία τὸ νεοσύστατο νεοελληνικὸ κράτος ἀναπτύσσει στρατηγικὲς συγκρότησης τοῦ ἐννοιολογικοῦ ὑποστρώματος τοῦ ἑλληνικοῦ ἐθνικισμοῦ.¹⁸ Στὸ πλαίσιο αὐτῆς τῆς διαδικασίας, οἱ ἐκπαιδευτικοὶ μηχανισμοὶ τοῦ νεοελληνικοῦ κράτους ἀξιοποιοῦν τὴν ἐορτὴ τῶν Τριῶν Ίεραρχῶν, γιὰ νὰ ἐνισχύουν τὸν μεταφυσικὸ χαρακτήρα τῆς ἐθνικῆς παράδοσης καὶ νὰ προβάλλουν τὴ σύνδεση τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ μὲ τὴν χριστιανικὴ θρησκεία.¹⁹ Ἡ σύνδεση αὐτὴ θεμελιώνεται στὴν καθιερωμένη ἤδη ἀπὸ τὴ μέση βυζαντινὴ περίοδο ἀντίληψη ὅτι οἱ Τρεῖς Ίεράρχες συνέβαλαν ἀποφασιστικὰ στὴν ἀποκρυστάλλωση τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος, ἐπειδὴ ἀξιοποίησαν τὰ μεθοδολογικὰ ἐργαλεῖα τοῦ ἀρχαίου φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ, ποὺ κατεῖχαν σὲ μεγάλο βαθμὸ χάρη στὴν οὐσιαστικὴ καὶ δυνατὴ κλασσικὴ τοὺς παιδεία.²⁰ Ἡ ἀντίληψη αὐτὴ ἀποτυπώνεται γιὰ πρώτη φορὰ στὰ ἐγκωμιαστικὰ κείμενα τοῦ Ἰωάννη Μαυ-

ρόποδα, δηλαδή του λόγιου ιεράρχη που συγκρότησε τὸ ἀγιολογικὸ σχῆμα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ 11ου αἰώνα. Ὁ λόγιος αὐτὸς ιεράρχης παρουσιάζει, σὲ ὀρισμένα σημεῖα τῶν ἔργων του, τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες ὡς ὑπόδειγμα γιὰ τὸν σαφῆ προσδιορισμὸ τῶν ὁρίων καὶ τῶν ὄρων προσέγγισης τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς της χριστιανικῆς θρησκείας.²¹ Οἱ ἐπισημάνσεις αὐτὲς ἀπετέλεσαν τὴ θεωρητικὴ βάση γιὰ τὸν συσχετισμὸ τῆς ἐορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν μὲ τὴν ἰδιοσυστασία τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ σὲ μία ἐποχὴ διαμόρφωσης τῆς νεοελληνικῆς ἐθνικῆς συνείδησης. Κάτω ἀπὸ αὐτὲς τὶς συνθῆκες, ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ θρησκευτικὴ ἐορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐξελίσσεται κατὰ κάποιον τρόπο καὶ σὲ ἐθνικὴ ἐορτὴ, πού ἔρχεται μαζὶ μὲ τὶς ἄλλες ἐθνικὲς ἐορτὲς νὰ καλλιεργήσει τὸ ἐθνικὸ φρόνημα τῶν μαθητῶν καὶ νὰ προβάλει συγκεκριμένες πτυχὲς τῆς νεοελληνικῆς ἐθνικῆς ιδεολογίας.

Ὅσα ἔχουν προηγηθεῖ καθιστοῦν φανερὸ ὅτι ἡ ἐορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἀποτελεῖ μία ἐορτὴ μὲ πολλαπλὲς νοηματοδοτήσεις. Σὲ γενικὲς γραμμὲς, πρόκειται γιὰ μία ἐκκλησιαστικὴ ἐορτὴ, πού, ἂν καὶ στὴν ἀρχὴ προέβαλε μόνον τὸ ὀρθόδοξο δόγμα περὶ Ἁγίας Τριάδος, σύντομα ἐξελίχθηκε σὲ μία ἐκπαιδευτικὴ καὶ ἐθνικὴ ἐορτὴ, γιὰ νὰ ἀναδείξει καὶ νὰ προβάλει ὀρισμένα ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα πού ἔχουν θεωρηθεῖ βάση γι' αὐτὸ πού

ονομάζεται εὐρωπαϊκὸ πνεῦμα, δηλαδή τὴν χριστιανικὴ θρησκεία καὶ τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ἔχουν ἔρθει ἐδῶ καὶ ἄρκετο καιρὸ ἀντιμέτωπα μὲ μία γενικότερη τάση ἀμφισβήτησης καὶ ὑποβάθμισης, μία τάση πού ἐγγράφεται στὸ γενικότερο πλαίσιο τῆς πνευματικῆς κρίσης πού προκλήθηκε ἀπὸ τὴν ἐπίπλαστη εὐμάρεια τῶν τελευταίων ἐτῶν. Ἡ εὐμάρεια αὐτὴ κατέστησε ἀδιάφορη τὴ μελέτη τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ πολὺ περισσότερο καταδικαστέα ὅποιαδήποτε σύνδεση τῆς καθημερινότητας μὲ τὸ ὀρθόδοξο ἐκκλησιαστικὸ βίωμα. Ὡστόσο, ἡ τρέχουσα κρίση κατέστησε ἀναγκαῖο νὰ ἐπανακαθορίσουμε τὶς πνευματικὲς καὶ ἠθικὲς μας προτεραιότητες, κάτι πού μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ μόνον μέσα ἀπὸ τὴν παιδεία καὶ τὴν χριστιανικὴ πνευματικότητα. Γιὰ αὐτὸ τὸν λόγο, λοιπόν, ὁ οὐσιαστικὸς καὶ κυρίως ὁ πνευματικὸς ἐορτασμὸς τῆς σημερινῆς ἐορτῆς καθίσταται ὅσο ποτὲ ἄλλοτε ἀναγκαῖος καὶ ἐπίκαιρος.

¹ Ὁμιλία πού πραγματοποιήθηκε στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίου Νικολάου Σπάρτης τὴν 30ῆ Ἰανουαρίου 2013, στὸ πλαίσιο τοῦ ἐορτασμοῦ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.

² Ἀναφέρω ἀπολύτως ἐνδεικτικὰ ὀρισμένες πολὺ σημαντικὲς μελέτες, πού ἔχουν θέσει στὸ κέντρο τοῦ ἐνδιαφέροντος τοὺς τὴν ἀνάλυση τοῦ πολιτικοῦ συμβολισμοῦ: Maurice Agulhon, *Marianne au combat: Im-*

agerie et symbolique republicaine en France de 1789 a 1880, Paris 1979 • Mona Ozouf, *La fete revolutionnaire, 1789-1799*, Paris 1976 • George Mosse, *The Nationalization of the Masses. Political Symbolism and Mass Movements in Germany from the Napoleonic Wars through the Third Reich*, New York 1975.

³ Για τὸ περιεχόμενο αὐτό, βλ. π. Γ. Δ. Μεταλληνού, *Ἡ Θεολογικὴ Μαρτυρία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Λατρείας*, Ἀθήνα 19962, 305 κ.ε.

⁴ Για τὸ θέμα αὐτό, βλ. ἐνδεικτικὰ Ἄπ. Β. Νικολαΐδης, *Ἡ κοινωνικὴ Δυναμικὴ των Ἑορτῶν. Κοινωνικὴ προσέγγιση τοῦ ὀρθοδόξου ἐκκλησιαστικοῦ ἐορτολογίου*, Ἀθήνα 2002, 102 κ.ε., ὅπου ἐξετάζονται οἱ περιπτώσεις κοινωνικῶν, οἰκονομικῶν καὶ πολιτικῶν νοηματοδοτήσεων μίας ὀρθόδοξης ἐκκλησιαστικῆς ἐορτῆς.

⁵ Ἐλισάβετ Σωτηρούδη, *Ἡ Ἀγιολογικὴ Παραγωγή κατὰ τὸν 11ο αἰώνα. Ἡ Περίπτωση τοῦ Ἰωάννη Μαυρόποδα*, ἀδημοσίευτη διδακτορικὴ διατριβή, Θεσσαλονίκη 2012, 147 – 149 (στὸ ἐξῆς Σωτηρούδη, Ἀγιολογικὴ Παραγωγή) Ἐφη Γαζή, *Ὁ Δεύτερος Βίος τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Μία Γενεαλογία τοῦ «Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ»*, Ἀθήνα 2004², 136 -137 (στὸ ἐξῆς Γαζή, *Δεύτερος Βίος*) • Ν. Β. Λινάρδος, *Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες ὑπὸ Βυζαντινῶν ἐγκωμιαζόμενοι*, ἀδημοσίευτη διδακτορικὴ διατριβή, Ἀθήνα 2005, 125 – 131 (στὸ ἐξῆς

Λινάρδος, *Τρεῖς Ἱεράρχες*). Για τὸ σχῆμα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν στὴ θεολογικὴ σκέψη μέχρι καὶ τὸν 11ο αἰώνα, βλ. Λινάρδος, *Τρεῖς Ἱεράρχες*, 136 - 141.

⁶ Γαζή, *Ὁ Δεύτερος Βίος*, 136 κ.ε., ὅπου ἐπιχειρεῖται μίᾳ ἀναλυτικῆ σκιαγράφῃ τῶν ἱστορικῶν παραμέτρων καθιέρωσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.

⁷ Για τὰ ὕμνολογικά, ἀγιολογικά καὶ ἐγκωμιαστικά κείμενα τοῦ Ἰωάννη Μαυρόποδα πρὸς τιμὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, βλ. Σωτηρούδη, *Ἀγιολογικὴ Παραγωγή*, 147 κ.ε., ὅπου καὶ ἡ παλαιότερη βιβλιογραφία.

⁸ Γαζή, *Δεύτερος Βίος*, 140 - 143.

⁹ Για μίᾳ πρόχειρῃ ἐπισκόπησιν τῶν θεολογικῶν καὶ δογματικῶν ἀντεγκλήσεων μεταξύ των δύο Ἐκκλησιῶν κατὰ τὸν 11ο αἰώνα, βλ. Βλ. Ἰω. Φειδᾶς, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία. Ἀπὸ τὴν Εἰκονομαχίᾳ μέχρι τὴ Μεταρρύθμιση*, τ. Β', Ἀθήνα 2002³, 164 κ.ε.

¹⁰ Γαζή, *Δεύτερος Βίος*, 140 - 143.

¹¹ Γαζή, *Δεύτερος Βίος*, 142 - 143 • Λινάρδος, *Τρεῖς Ἱεράρχες*, 280 - 281.

¹² Γαζή, *Δεύτερος Βίος*, 143.

¹³ Γαζή, *Δεύτερος Βίος*, 35 κ.ε.

¹⁴ Γαζή, *Δεύτερος Βίος*, 106 κ.ε.

¹⁵ Γαζή, *Δεύτερος Βίος*, 78 κ.ε.

¹⁶ Γαζή, *Δεύτερος Βίος*, 94 κ.ε.

¹⁷ Γαζή, *Δεύτερος Βίος*, 116 κ.ε.

¹⁸ Για τὴ διαμόρφωση τῆς νεοελληνικῆς ἐθνικῆς συνείδησης, βλ. Ν. Σβορώνος, *Τὸ ἑλληνικὸ ἔθνος: Γένεση καὶ διαμόρφωση τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ*, Ἀθήνα 2004.

¹⁹ Γαζή, *Δεύτερος Βίος*, 62 κ.ε.

²⁰ Γαζή, *Δεύτερος Βίος*, 215 κ.ε.

²¹ Γαζή, *Δεύτερος Βίος*, 187 κ.ε.

Γεγονότα - Σχόλια

ΕΠΕΤΕΙΟΣ 100 ΧΡΟΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ

Ἡ Ἱερά Μητρόπολη Μονεμβασίας καί Σπάρτης, στά πλαίσια τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν 100 χρόνων ἀπό τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους, διοργάνωσε Ἐκδηλώσεις τιμῆς, μνήμης καί εὐγνωμοσύνης γιὰ τὸν Μακαριστὸ Μητροπολίτη Μονεμβασίας καί Σπάρτης κυρὸ Διονύσιο Δάφνο (1936-1959), ὁ ὁποῖος διετέλεσε Ἀρχιμανδρίτης τοῦ στόλου ἐπὶ τοῦ θωρηκτοῦ “ΑΒΕΡΩΦ”, κατὰ τὴν διάρκεια τῶν Βαλκανικῶν πολέμων 1912-1913. Οἱ ἐκδηλώσεις περιελάμβαναν ὁμιλίες, ἔκθεση φωτογραφικοῦ ὑλικοῦ, Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία καί μνημόσυνο γιὰ τὸν Μακαριστὸ Ἱεράρχη. Πιὸ συγκεκριμένα τὸ Σάββατο 15 Δεκεμβρίου στὴν Στέγη Νεότητος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, πραγματοποιήθηκε ἐκδήλωση μὲ γενικὸ θέμα «Ἡ ἑκατοστὴ ἐπέτειος τῶν Βαλκανικῶν πολέμων καὶ ἡ συμμετοχὴ τοῦ Μακαριστοῦ Μητροπολίτου Διονυσίου Δάφνου», ὅπου παρουσιάστηκαν ἀπὸ ἀξιόλογους ὁμιλητὲς ἐνδιαφέρουσες ὁμιλίες. Ἡ πρώτη ὁμιλία εἶχε ὡς θέμα «Βαλκανικοὶ πόλεμοι: ἡ ἱστορία μιᾶς ἐποποιίας» καὶ μίλησε ὁ Ταξίαρχος ἐ.ά. κ. Κων/νος Ροδόπουλος. Οἱ ἄλλες δυὸ ὁμιλίες παρουσιάστηκαν ἀπὸ δυὸ ἐγγόνια τοῦ Μακαριστοῦ Ἱεράρχου, τὸν κ. Νικήτα Ἀλιπράντη, Καθηγητὴ Πανεπιστημίου, μὲ

θέμα «Ὁ Διονύσιος Δάφνος καὶ ὁ ρόλος του στὸν ἀγώνα» καὶ κ. Διονύσιο-Ἀνδρέα Ἀλιπράντη, Πολιτικὸ Μηχανικὸ, μὲ θέμα «Ἡ πορεία τοῦ θωρηκτοῦ “ΑΒΕΡΩΦ” καὶ τὸ ἡμερολόγιο τοῦ Διονυσίου Δάφνου». Τὴν ἐκδήλωση ἔκλεισε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μονεμβασίας καί Σπάρτης κ. Εὐστάθιος εὐχαριστώντας τόσο τοὺς ὁμιλητὲς, ὅσο καὶ ὅσους παρευρέθηκαν σ’ αὐτὴν. Τὴν Κυριακὴ 16 Δεκεμβρίου στὸν Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ὁσίου Νίκωνος Σπάρτης τελέστηκε ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη μας Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία καὶ Μνημόσυνο γιὰ τὴν ἀνάπαυση τῆς ψυχῆς τοῦ Μητροπολίτη Διονυσίου Δάφνου. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Θείας Λειτουργίας μίλησε ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως π. Γεώργιος Μπλάθρας ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε στὴν προσφορὰ καὶ στὸ ἔργο τοῦ Μακαριστοῦ Ἱεράρχου, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Ἀρχιερατείας του στὴ Μητρόπολη Μονεμβασίας καί Σπάρτης (1936-1959). Μετὰ τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας ἐνώπιον τῆς προτομῆς τοῦ κυροῦ Διονυσίου, ποὺ βρίσκεται στὸν προαύλειο χῶρο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ὁσίου Νίκωνος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Εὐστάθιος τέλεσε τρισάγιο. Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἡ προσφορὰ τοῦ Μακαριστοῦ Μητροπολίτη Διονυσίου στὴ Σπάρτη ἦταν πολὺ σημαντικὴ, ἀφοῦ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἀνοικοδομήθηκε ὁ Ἱερὸς Ναὸς

τοῦ Ὁσίου Νίκωνος καί δημιουργήθηκε τὸ Ἱστορικό Ἀρχεῖο Λακωνίας.

Ο ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ ΤΙΜΗΣΕ ΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΜΑΣ

Σὲ κλίμα συγκίνησης ἔγινε τὴν Παρασκευὴ 18 Ἰανουαρίου 2013 ἡ βράβευση ἀπὸ τὸ Δῆμο Μεσσήνης τοῦ Σεβ. Ποιμενάρχου μας κ. Εὐσταθίου γιὰ τὴν προσφορά του στὴν κοινωνία καί στὴν Ἐκκλησία. Παρὼν στὴν τελετὴ ἦταν καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος. Ὁ καταγόμενος ἀπὸ τὴ Βαλύρα Μεσσηνίας Σεβ. Μητροπολίτης μας κ. Εὐστάθιος, μὲ τὴ σεμνὴ παρουσία του καί τὸ μεστό του λόγο καθήλωσε ὅσους παραβρέθηκαν στὴ σεμνὴ τελετὴ πρὸς τιμὴν του. Δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι πολὺς κόσμος μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐκδήλωσης θέλησε νὰ τοῦ φιλήσει τὸ χέρι, νὰ τὸν δεῖ καὶ νὰ τοῦ μιλήσει, ἐκδηλώνοντας ἔτσι τὴν ἐκτίμηση καί τὴν ἀγάπη πού ὅλοι τρέφουν στὸ πρόσωπό του. Τὴ ζωὴ καί τὴν προσωπικότητα τοῦ τιμώμενου ἱεράρχου σκιαγράφησε στὴν ὁμιλία του ὁ δημοτικὸς σύμβουλος κ. Τάσος Ἡλιόπουλος, ὁ ὁποῖος ἄνοιξε τὴν ἐκδήλωση ἀποκαλύπτοντας ἄγνωστα στοὺς πολλοὺς περιστατικὰ ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ἱεράρχη.

Μὲ τὸ πρᾶο καί σεμνὸ ὕφος πού τὸν διακρίνει, ὁ Μητροπολίτης μας στάθηκε στὸ βῆμα καί ἀνέφερε ἕναν πρὸς ἕναν τούς λόγους γιὰ τούς ὁποίους ἀποδέχτηκε «αὐτὴ τὴν ἀπρόσμενη γιὰ τιμὴ», ὅπως εἶπε ὁ ἴδιος. Μὲ σπασμένη ἀπὸ τὴ συγκίνηση

φωνὴ ἀναφέρθηκε στὴ γενέτειρά του Βαλύρα, στὴν οἰκογένειά του καί στοὺς δασκάλους του, πού τιμῶνται μέσα ἀπὸ αὐτόν. Ἀνέφερε ἀκόμη γιατί ἡ τιμητικὴ διάκριση στὸ πρόσωπό του ἀντανακλᾷ σὲ ὁλόκληρη τὴν Ἐκκλησία – γιατί «ὅπως πληγώνεται ἀπὸ τὰ λάθη τῶν ἐκπροσώπων της, ἔτσι τιμᾶται ὅταν τιμῶνται στελέχη της».

Κλείνοντας τὴν ὁμιλία του ὁ μητροπολίτης Εὐστάθιος ἔδωσε τὶς εὐχές του γιὰ τὴ νέα χρονιά, ἐνῶ στρέφοντας τὸ βλέμμα του στὸ ἀκροατήριο εἶπε: «Ἀξίζει αὐτὸς ὁ τόπος τῆ θυσία μας».

ΕΚΔΗΜΙΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΥ ΚΛΗΡΙΚΟΥ

Τὸ Σάββατο 19 Ἰανουαρίου 2013 στὸν Ἱ. Ναὸ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Ἀγγελώνας, προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Ποιμενάρχου μας κ. Εὐσταθίου, τελέσθηκε ἡ ἐξόδιος ἀκολουθία τοῦ μακαριστοῦ πρωτ. Ἰωάννου Λεκάκη, συνταξιούχου ἐφημερίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεώς μας, πού ἀπεβίωσε σὲ ἡλικία 82 ἐτῶν. Στὴν νεκρώσιμο ἀκολουθία συμμετέσχε καί ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης κ. Θεόκτιστος. Ἰδιαίτερη αἴσθηση δημιούργησε ὄχι μόνο ἡ πλειάδα τῶν κληρικῶν πού συμπροσευχήθηκαν, ἀλλὰ καί τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν τόσο ἀπὸ τὴν Ἀγγελώνα ὅσο καί ἀπὸ τὶς ὁμορες περιοχές. Ὁ αἰόιδιμος λειτουργὸς των μυστηρίων τοῦ Θεοῦ χειροτονήθηκε Διάκονος στίς 20 Μαρτίου 1966 καί Πρεσβύτερος στίς 27 Ἰουλίου 1966 ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Μητροπολίτη Μονεμβασίας καί Σπάρτης

Κυπριανό. Ὑπηρετήσε ὡς ἐφημέριος σε διάφορες ἐνορίες τῆς μητροπολιτικῆς μας περιφερείας καθώς καί στήν Ἱερά Μητρόπολη Νικαίας. Παράλληλα, ἀπό τὸ 1982 ἕως τὸ 1994 ἄσκησε καί καθήκοντα ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Μολάων. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας, ἀναγνωρίζοντας τὴν πολυετῆ, εὐδόκιμη καί καρποφόρα ἱερατικὴ διακονία τοῦ ἐκλιπόντος, καθώς καί τὸν ἔντιμο βίον καί τὶς διοικητικὲς του ικανότητες, τοῦ ἀπένευμε τὸ 2010 τὸν τίτλον τοῦ ἰσοβίου ἐπιτίμου ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου. Κατὰ τὴν Ἀκολουθία ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας ἀπηύθυνε προσλαλιά παρακλήσεως καί οἰκοδομῆς, ἐστιάζοντας στήν εὐλογημένη μορφή, τὴ φιλόθεη καί φιλάδελφη διακονία καί τὸ ἐξάιρετο παράδειγμα τοῦ μεταστάντος κληρικοῦ.

ΕΩΡΤΗ ΓΙΑ ΤΗ ΜΗΤΕΡΑ

Μιὰ ἰδιαίτερη γιορτὴ ἀφιερωμένη στὴ Μητέρα μὲ ἀφορμὴ τὴ Δεσποτικὴ – Θεομητορικὴ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου μας παρουσίασαν οἱ κατηχητές, οἱ δάσκαλοι καί τὰ παιδιά τοῦ Κατηχητικοῦ σχολείου τῆς ἐνορίας Ὁσίου Νίκωνος Σπάρτης καί τῆς παιδικῆς χορωδίας τοῦ Συλλόγου Φίλοι τῆς Μουσικῆς «Η ΤΑΪΓΕΤΗ», τὴν Κυριακὴ 3 Φεβρουαρίου 2013 στήν αἴθουσα τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου Γεωργίου καί Χρυσσαυγῆς Σαϊνοπούλου.

Τὰ παιδιά μέσα ἀπὸ τὰ τραγούδια, τὰ ποιήματα καί τὰ συγκινητικὰ κείμενα ἀπέδωσαν τιμὴ καί εὐγνωμοσύνη πρὸς τὴ

Μητέρα τοῦ Κυρίου μας, ἀλλὰ καί πρὸς ὅλες τὶς Μητέρες, ἐνῶ δέχθηκαν τὸ πηγαῖο χειροκρότημα τοῦ κόσμου ποὺ βρέθηκε στὴ ὁμορφὴ καί φιλόξενη αἴθουσα. Πρὶν τὴν ἔναρξιν μίλησε ἐπίκαιρα ὁ ὑπεύθυνος Νεότητος τῆς ἐνορίας τοῦ Ὁσίου Νίκωνος πρωτ. π. Ἀθανάσιος Σπηλιώτης καί εὐχαρίστησε ὅλους τοὺς συντελεστές καί τοὺς παρευρισκομένους. Τὴν ἐκδήλωση ἔκλεισε μὲ συγκινητικὰ λόγια γιὰ τὸ πρόσωπο τῆς Μάνας, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας κ. Εὐστάθιος.

ΚΟΠΗ ΠΙΤΑΣ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΝΕΑΝΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

Πραγματοποιήθηκε καί ἐφέτος ἡ καθιερωμένη ἐκδήλωση κοπῆς τῆς Πρωτοχρονιάτικης πίτας τῶν στελεχῶν τοῦ Νεανικοῦ Ἔργου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας. Ἡ συνάντηση αὐτὴ τῶν κατηχητῶν καί τῶν στελεχῶν τῶν κατασκηνώσεων, ἦταν μιὰ ἀκόμη ἀφορμὴ διαλόγου, προβληματισμοῦ καί ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων σὲ ἐπίκαιρα καί σχετικὰ μὲ τὴ δράση τῶν στελεχῶν θέματα. Ἡ κοπὴ τῆς πίτας ἐφέτος πραγματοποιήθηκε στὸν φιλόξενο χῶρον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας Ζερμπίτσης στοὺς πρόποδες τοῦ Ταυγέτου μὲ τὴν εὐλογία καί ὀλοπρόθυμη συγκατάθεση τῆς Ὁσιολογιωτάτης Καθηγουμένης Γερόντισσας Παρθενίας, ἡ ὁποία μερίμνησε ἰδιαίτερος γιὰ τὴν ὑποδειγματικὴ φιλοξενία. Στὸ ἀρχονταρίκι τῆς Μονῆς ἡ νεανικὴ παρέα παρακολούθησε τὴν εἰσήγηση –

ὀμιλία τοῦ κ. Ἀριστείδη Σεϊμανίδη, κατηχητῆ στό νεανικό ἔργο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ὁσίου Νίκωνος Σπάρτης, μέ γενικό θέμα «Τὸ Ἱεραποστολικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας στό σύγχρονο κόσμο». Ὁ ὀμιλητῆς ἀναφέρθηκε μέ σύγχρονη καὶ περιεκτικὴ γλῶσσα στό ἱεραποστολικὸ ἔργο ποὺ ἐπιτελεῖ κάθε στέλεχος, ἀλλὰ καὶ κάθε ὀρθόδοξος χριστιανὸς καὶ ἀνέφερε πέντε προϋποθέσεις προκειμένου αὐτὸ νὰ εἶναι ἐπιτυχημένο καὶ ἀποδοτικὸ. Ἀκολούθησε ἐνδιαφέρουσα συζήτηση ὅπου ἀνταλλάχθηκαν ἀπόψεις καὶ διατυπώθηκαν ἐνδιαφέρουσες ἐπισημάνσεις. Μετὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῆς συζήτησης ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας εὐλόγησε τὴν πρωτοχρονιάτικη πίτα καὶ προσέφερε ὁ ἴδιος ἀπὸ ἓνα κομμάτι σὲ ὅλους τοὺς παρευρισκομένους. Τὸ φλουρὶ κέρδισε ὁ κ. Ἰωάννης Κατσούλης, ἀνώτατο στέλεχος ἐπὶ σειρὰ ἐτῶν τῶν κατασκηνώσεων. Ἐπίσης ἐφέτος ἡ Ἱερὰ Μητρόπολή μας κλήρωσε χρηματικὸ ποσὸ ὡς βοήθημα γιὰ τὰ στελέχη ποὺ εἶναι μαθητὲς καὶ φοιτητὲς. Τυχερὸς ἀναδείχθηκε ὁ φοιτητῆς Θεολογίας Ἡλίας Κοκκορὸς παραλαμβάνοντας τὸ δῶρο ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Ποιμενάρχου μας. Στὴ συνέχεια ἀκολούθησε προσκύνημα καὶ ξενάγηση στό καθολικὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ὅπου φυλάσσεται τμῆμα Ἱεροῦ λειψάνου τοῦ Νεομάρτυρα Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Μονεμβασιώτου καὶ ἡ ἐκδήλωση ὀλοκληρώθηκε μέ τὶς εὐχὲς τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ τῆς Γερόντισσας τῆς Μονῆς γιὰ τὸ νέο ἔτος.

ΙΕΡΑΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Με ἐπιτυχία πραγματοποιήθηκε ἕνα ἀκόμη Γενικὸ Ἱερατικὸ Συνέδριο τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας, στις 25 Φεβρουαρίου ἔ.ἔ. ὑπὸ τὴν καθοδήγηση τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου μας κ. Εὐσταθίου. Πρὶν τὴν ἔναρξη τοῦ συνεδρίου, προηγήθηκε Θεία Λειτουργία στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ Σπάρτης, στό τέλος τῆς ὁποίας, τελέστηκε ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο ἐπιμνημόσυνη δέηση ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ κεκοιμημένου ἱερέως πατρός Ἰωάννου Λεκάκη συνταξιούχου ἐφημερίου Ἀγγελῶνας. Ἐν συνεχείᾳ στὴν αἴθουσα τῆς Στέγης Νεότητας ἄρχισαν οἱ ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου. Ἀρχικὰ ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης κ. Θεόκτιστος, ὑπεύθυνος τοῦ Γραφείου Ἀντιαιρετικῆς Δράσης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας, παρουσίασε τὸ θέμα καὶ τὸν σκοπὸ τοῦ συνεδρίου. Ἀμέσως μετὰ ὁ κεντρικὸς ὀμιλητῆς ποὺ ἦταν ὁ Γραμματέας τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Αἱρέσεων πρωτ. π. Κυριακὸς Τσουρὸς ἀνέπτυξε τὴν εἰσήγησή του μέ θέμα «Σύγχρονες Αἱρέσεις καὶ Παραθρησκείες». Μετὰ τὴν ἐνδιαφέρουσα καὶ κατατοπιστικὴ εἰσήγηση, ἀκολούθησε διάλογος καὶ ἀπαντήθηκαν πολλὲς ἐρωτήσεις ποὺ ἔθεσαν οἱ συμμετέχοντες κληρικοί. Τὸ συνέδριο ἐπισφράγισε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας ἐκφράζοντας ἐγκάρδιες εὐχαριστίες πρὸς τὸν εἰσηγητῆ καὶ τὴν πεποίθηση, ὅτι οἱ κληρικοὶ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας ὠφελήθηκαν ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴ συμμετοχὴ τους καὶ σ' αὐτὸ τὸ Ἱερατικὸ Συνέδριο.

Χρονικά τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας κ. ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ κατά τὸν μῆνα Δεκέμβριον 2012:

Ἐ λ ε ι τ ο ὕ ρ η σ ε τὴν 1ην εἰς τὸ Καστόριον καὶ προέστη τῆς λιτανείας τῆς Ἱερᾶς εἰκόνας τοῦ πολιούχου Ἁγίου Θεοκλήτου, τὴν 2αν εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ὁσίου Νίκωνος, τὴν 4ην εἰς τὸν πανηγυρίζοντα Ἱερὸν Ναὸν τῆς Ἁγίας Βαρβάρας Καλογωνιάς, τὴν 6ην εἰς τὸν πανηγυρίζοντα Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου Σκούρας, τὴν 9ην εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν, τὴν 12ην εἰς τὸν πανηγυρίζοντα Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος Μυστρά, τὴν 16ην εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ὁσίου Νίκωνος, τὴν 18ην εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν (Μνημόσυνον τῆς Μητρός του), τὴν 25ην εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν (Χριστούγεννα), τὴν 26ην εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ζερμπίτσης καὶ τὴν 30ήν εἰς τοὺς Γοράνους (τεσσαρακονθήμερον μνημόσυνον Μαρίας Διαμαντάκου θυγατρὸς τοῦ ἱερέως π. Γεωργίου Διαμαντάκου).

Ἐ χ ο ρ ο σ τ ἄ τ η σ ε κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τὴν 3ην εἰς τὸν πανηγυρίζοντα Ἱερὸν Ναὸν Ἁγίας Βαρβάρας Καλογωνιάς, τὴν 5ην εἰς τὸν πανηγυρίζοντα Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου Σπάρτης, τὴν 11ην εἰς τὸν πανηγυρίζοντα Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος Σπάρτης, τὴν 24ην εἰς τὸν

πανηγυρίζοντα Ἱερὸν Ναὸν τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ Μολάων καὶ τὴν 31ην εἰς τὸν πανηγυρίζοντα Ἱερὸν Προσκυνηματικὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου Σπάρτης.

Ἡ ὑ λ ό γ η σ ε τὴν 29ην εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Κων/νου Νέας Μάκρης τὸν γάμον τοῦ Γεωργίου Ἀλικάκου υἱοῦ τοῦ πρώην ὁδηγοῦ τῆς Μητροπόλεως κ. Εὐαγγέλου Ἀλικάκου καὶ τῆς Βασιλικῆς Τόλια.

Ἐ ν ε κ α ι ν ῖ α σ ε τὴν 10ην τὸ Συνεδριακὸ Κέντρον τῆς Περιφερειακῆς Ἐνότητος Λακωνίας παρουσία τῶν Ἀρχῶν.

Π ρ ο έ σ τ η τὴν 13ην τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας τῆς Κηδείας τοῦ Βασιλείου Τόμπρου εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος Σπάρτης.

Ἐπίσης προέστη τοῦ Μνημοσύνου τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Σπάρτης Διονυσίου Δάφνου τὴν 16ην εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ὁσίου Νίκωνος καὶ ἐτέλεσε τὴν 1ην εἰς Καραβᾶ τρισάγιον διὰ τοὺς 12 στρατιῶτες οἱ ὅποιοι ἐφονεύθησαν εἰς ἀτύχημα.

Π ρ ο ή δ ρ ε υ σ ε τὴν 5ην Συνάξεως τῶν Ἀρχιερατικῶν Ἐπιτρόπων, τὴν 12ην συνεδριάσεως τοῦ Δ.Σ. τοῦ Βρεφονηπιακοῦ Σταθμοῦ Σπάρτης καὶ τὴν ἰδίαν ἡμέραν καὶ τοῦ Βρεφονηπιακοῦ Σταθμοῦ Μονεμβασίας, τὴν 19ην συνεδριάσεως τοῦ Γηροκο-

μείου Ἐλίκας καί τήν 28ην συνεδριάσεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

Π α ρ έ σ τ η τήν 19ην εἰς Ἑορταστικήν ἐκδήλωσιν τοῦ Βρεφονηπιακοῦ Σταθμοῦ Σπάρτης, τήν 21ην εἰς ἑορταστικήν ἐκδήλωσιν τῶν παιδιῶν τῶν ἱερέων καί τήν 15ην εἰς τιμητικήν ἐκδήλωσιν διὰ τὸν ἀείμνηστον Μητροπολίτην Διονύσιον Δάφνον.

Σ υ ν ε ι ρ γ ά σ θ η τήν 13ην μὲ τὸν Γεν. Γραμματέα τῆς Ἀποκεντρωμένης Διοικήσεως Πελοποννήσου κ. Ἀγγέλακα.

Ἐ π ε σ κ έ φ θ η σ α ν τὸν Σεβ. Μητροπολίτην μας τήν 21ην τὸ Β΄ Λύκειον Σπάρτης καί τήν 14ην τὸ Γ΄ Λύκειον Σπάρτης μετὰ τῶν καθηγητῶν τους, ἐνῶ τήν παραμονήν τῶν Χριστουγέννων καί τῆς Πρωτοχρονιάς ἕνα πλῆθος παιδιῶν καί χορωδιῶν καί ἔψαλαν τὰ Κάλαντα καθῶς καί ἡ φιλαρμονική τοῦ στρατοῦ καί τοῦ Δήμου Σπάρτης.

Κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουάριον 2013:

Ἐ λ ε ι τ ο ύ ρ γ η σ ε τήν 1ην εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ἱερὸν Ναὸν καί προέστη τῆς καθιερωμένης Δοξολογίας ἐπὶ τῶν Νέω Ἦται, τήν 5ην εἰς τὸν ἴδιον Ἱερὸν Ναὸν ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν καί ἐτέλεσε τὸν Μέγαν Ἀγιασμόν, τήν 6ην εἰς τὴν Νεάπολιν, τήν 7ην εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ὁσίου Νίκωνος, τήν 13ην εἰς τὰ Πικουλιάνικα, τήν 18ην εἰς τὸν πανηγυρί-

ζοντα Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τῆς γενέτειράς του Βαλύρας Μεσσηνίας, εὐγενῶς προσκληθεῖς ὑπὸ τοῦ οἰκείου ἱεράρχου, τήν 20ήν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν διὰ τοὺς Γορτυνίους, τήν 23ην εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Καλαμίου Ἀργολίδος (μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τοῦ πνευματικοῦ του πατρὸς, Ἀρχιμ. Ἀγαθαγγέλου Μιχαηλίδη), τήν 27ην εἰς τὴν Μαγούλαν, τήν 30ήν εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου Σπάρτης (Σχολικὴ Ἑορτὴ) καί τήν 31ην εἰς τὸ ΚΕΕΜ χάριν τῶν Νεοσυλλέκτων.

Ἐ χ ο ρ ο σ τ ά τ η σ ε κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τήν 17ην εἰς τὸ πανηγυρίζον παρεκκλήσιον τοῦ Ἐπισκοπείου.

Ἐ β ά π τ ι σ ε τήν 12ην εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Παναγίας Ἐλεούσης τῆς Ἰ. Μητροπόλεως Φθιώτιδος, τὴν θυγατέρα τοῦ ὁδηγοῦ τῆς Ἰ. Μητροπόλεως μας κ. Δημητρίου Σκιαδᾶ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδόθη τὸ ὄνομα Εὐαγγελία καί τήν 27ην εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς Ἀμυκλῶν τὸ τέταρτον τέκνον τοῦ Ἐφημερίου τῆς Ἑνορίας π. Ἰωάννου Προφύρη εἰς τὸ ὁποῖον ἐδόθη τὸ ὄνομα Μάριος.

Ἡ ὑ λ ό γ η σ ε τὴν πρωτοχρονιάτικη πίταν τήν 1ην εἰς τὴν Περιφερειακὴν Ἐνότητα, τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς τὸ ΚΕΕΜ, τήν 2αν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ζερμπίτης διὰ τὰ Στελέχη τοῦ Νεανικοῦ Ἔργου τῆς Ἰ. Μητροπόλεως, τήν 3ην εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα, τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς τὸ Δαφνί

διὰ τοὺς νέους τῆς ἐνορίας, τὴν 4ην εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, τὴν 6ην εἰς τὴν Δημοτικὴν Ἐνότητα Νεαπόλεως, τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς τὸ Γηροκομεῖον Νεαπόλεως, ἐν συνεχείᾳ τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς τὸ Γηροκομεῖον Ἐλίκας, τὴν 13ην εἰς τὸ Ἄσυλον Ἀνιάτων Σπάρτης, τὴν 14ην εἰς τὸ Γηροκομεῖον Σπάρτης, τὴν 20ὴν εἰς τὸ Γηροκομεῖον Μολάων, τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς τὸ Παρόρειο καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς τὸ Σωματεῖον ΑΜΕΑ Λακωνίας καὶ τὴν 27ην εἰς τὸ ΚΑΠΗ Σπάρτης.

Π ρ ο έ σ τ η τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας τῆς Κηδείας τὴν 3ην εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν Ὁσίου Νίκωνος τοῦ Λεωνίδα Κουφάκου, τὴν 11ην εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν τῆς Κηδείας τοῦ Γεωργίου Φουντά, τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος Σπάρτης τῆς Κηδείας τοῦ Ἡλίου Κρικέλα, τὴν 19ην εἰς τὴν Ἀγγελώνα τῆς Κηδείας τοῦ Συνταξιούχου Ἐφημερίου Πρωτοπρ. Ἰωάννου Λεκάκη, τὴν 21ην εἰς Βλαχιώτη τῆς Κηδείας τῆς Μαρίας Φούρκα μητρὸς τοῦ πρώην Νομάρχου Λακωνίας κ. Κων/νου Φούρκα καὶ τὴν 29ην εἰς Θεισόαν Ἀνδριτσαίνης τῆς Κηδείας τοῦ Νικολάου Μπαζιώτη συζύγου τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ.

Π ρ ο ή δ ρ ε υ σ ε τὴν 10ην Συνεδριάσεως τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου, τὴν 17ην τοῦ Δ.Σ. τοῦ Κέντρου Ἀποκαταστάσεως, τὴν 21ην συνεδριάσεως

τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἄσλου Ἀνιάτων καὶ τὴν 28ην συνεδριάσεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

Κατὰ τὸν μῆνα Φεβρουάριον 2013:

Ἐ λ ε ι τ ο ὑ ρ γ η σ ε τὴν 1ην εἰς τὸ Ναύπλιον ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ πολιούχου Ναυπλίου Ἁγίου Νεομάρτυρος Ἀναστασίου, εὐγενῶς προσκληθεῖς ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου, τὴν 2αν εἰς τὸν πανηγυρίζοντα Ἱερὸν Ναὸν Ὑπαπαντῆς Γεωργιτσίου, τὴν 3ην εἰς τὴν Πλατάναν, τὴν 9ην εἰς τὴν Τρύπην, τὴν 10ην εἰς τὸν πανηγυρίζοντα Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους Ἐλίκας, τὴν 17ην εἰς τὸ Ἔλος καὶ τὴν 24ην εἰς τὴν Γράμμουσαν.

Ἐ χ ο ρ ο σ τ ά τ η σ ε κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τὴν 1ην εἰς τὸν πανηγυρίζοντα Ἱερὸν Ναὸν Ὑπαπαντῆς Βορδόνιας καὶ τὴν 16ην εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων.

Ἐ β ά π τ ι σ ε τὴν 3ην εἰς τὴν Σελλασίαν τὸ τέκνον τοῦ Ἐφημερίου Σελλασίας π. Νικολάου Τσέτσεκα εἰς τὸ ὁποῖον ἐδόθη τὸ ὄνομα Νεκτάριος.

Π ρ ο έ σ τ η τὴν 12ην εἰς Ἅγιον Ἰωάννην τῆς Κηδείας τῆς Γεωργίας Γερούλακου καὶ τὴν 15ην εἰς Ρειχέαν τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας τῆς Κηδείας τῆς Πρεσβυτέρας Παναγιώτας Σταυροπούλου.

Ἦ ρ κ ι σ ε εἰς τὸ ΚΕΕΜ τὴν 15ην τοὺς Νεοσυλλέκτους τῆς Α΄ 2013 ΕΣΣΟ.

Π ρ ο ή δ ρ ε υ σ ε τὴν 17ην τῆς Γενικῆς

Συνελεύσεως τοῦ Σωματείου Περιθάλψεως Χρονίως Πασχόντων, τὴν ἰδίαν ἡμέραν συνεδριάσεως τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος τοῦ Ἀσύλου Ἀνιάτων Σπάρτης, τὴν 20ην τῆς Μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Μοναχικοῦ βίου εἰς Ἀθήνας, τὴν 25ην τοῦ Γενικοῦ Ἱερατικοῦ Συνεδρίου ἐν Σπάρτη, τὴν ἰδίαν ἡμέραν συνεδριάσεως τοῦ Δ.Σ. τοῦ Κέντρου Ἀποθεραπείας καὶ τὴν 27ην συνεδριάσεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, ἐνῶ τὴν 21ην συμμετέσχε εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Τακτικῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Παρέστη καὶ ὠμίλησε ἐπικαίρως τὴν 3ην κατὰ τὴν ἐορταστικὴν ἐκδήλωσιν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς Ἑνορίας τοῦ Ἁγίου Νίκωνος ἀφιερωμένην εἰς τὴν Μητέραν.

Κατὰ τὰς ὑπολοίπους ἡμέρας ἐπεσκέφθη τὰ Νοσοκομεῖα, τὰ Ἰδρύματα καὶ ἐδέχθη στὸ Γραφεῖο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Συμβούλια καὶ πολλοὺς κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς.

Ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης κ. ΘΕΟ-ΚΤΙΣΤΟΣ

Κατὰ τὸν μῆνα Δεκέμβριον 2012:

Ἐλειτούργησε τὴν 1ην εἰς Ξηροκάμπιον, τὴν 2αν εἰς Θεολόγον, τὴν 4ην εἰς Καστρίον, τὴν 6ην εἰς Κροκεάς, τὴν 9ην εἰς Κοίμησιν Θεοτόκου Κυπριάδου Ἀθηνῶν, τὴν 11ην εἰς Μονεμβασίαν, τὴν 12ην εἰς Ἅγιον Σπυρίδωνα Σπάρτης, τὴν 16ην εἰς Ἅγιον Ἰωάννην Σπάρτης, τὴν 23ην εἰς Μητροπολι-

τικὸν Ναὸν Σπάρτης, τὴν 25ην εἰς Ὅσιον Νίκωνα καὶ τὴν 30ήν εἰς Ἅγιον Σπυρίδωνα Σπάρτης (ἐτήσιον μνημόσυνον Χριστίνας Καρκαμπάση).

Ἐχοροστάτησε τὴν 5ην εἰς Κοκκινόραχην, τὴν 10ην εἰς Μονεμβασίαν, τὴν 11ην εἰς Μυστρά καὶ τὴν 31ην εἰς Ἅγιον Βασίλειον Σπάρτης.

Κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουάριον 2013:

Ἐλειτούργησε τὴν 1ην εἰς Ἅγιον Βασίλειον Σπάρτης, τὴν 6ην εἰς Ἅγιον Νικόλαον Σπάρτης, τὴν 13ην εἰς Ἁγίαν Εἰρήνην Μαγούλας, τὴν 15ην εἰς τὸ Μετόχιον τῆς Μονῆς Ἰβήρων εἰς Ἅγιον Ἰωάννην Σπάρτης, τὴν 20ήν εἰς Ἅγιον Σπυρίδωνα Σπάρτης (τεσσαρακονθήμερον μνημόσυνον Βασιλείου Τόμπρου), τὴν 27ην εἰς Ἁγίαν Εἰρήνην Βάρσοβας καὶ τὴν 30ήν εἰς Βρονταμά.

Ἐχοροστάτησε τὴν 29ην εἰς Ὅσιον Νίκωνα κατὰ τὸν ἐσπερινὸν διὰ τοὺς ἐκπαιδευτικούς.

Κατὰ τὸν μῆνα Φεβρουάριον 2013:

Ἐλειτούργησε τὴν 1ην εἰς τὸν Ἱερόν Ναὸν Ἁγίου Νεομάρτυρος Ἀναστασίου Ναυπλίου, τὴν 2αν εἰς Περιστέριον, τὴν 3ην εἰς Μυστρά, τὴν 10ην εἰς Σελλασίαν, τὴν 17ην εἰς Ἀφυσσοῦ καὶ τὴν 24ην εἰς Ἀγγελῶναν (τεσσαρακονθήμερον μνημόσυνον αἰμιμνήστου ἱερέως π. Ἰωάννου Λεκάκη).

Ἐχοροστάτησε τὴν 9ην εἰς Κλαδά.

Από την έκδήλωση τιμής, μνήμης και εύγνωμοσύνης για τὸν Μακαριστὸ Μητροπολίτη Μονεμβασίας και Σπάρτης κυρὸ Διονύσιο Δάφνο. Διακρίνονται οἱ ὁμιλητὲς κ. Διονύσιος - Ανδρέας Αλιπράντης, κ. Νικήτας Αλιπράντης (ἔγγονοι τοῦ Μακαριστοῦ Μητροπολίτου) και κ. Κωνσταντῖνος Ροδόπουλος (Σπάρτη 15/12/2012)

Απὸ τὴν κοπή τῆς βασιλόπιτας τῶν στελεχῶν τοῦ νεανικοῦ ἔργου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως (Ἱερὰ Μονὴ Ζερμπίτσας 02/01/2013)

*Από την άπονομή τιμητικής διακρίσεως πρὸς τὸν Σεβ. Ποιμενάρχη μας κ. Εὐστάθιο ἀπὸ τὸν Δήμο Μεσσήνης
(Μεσσήνη 18/01/2013)*

Απὸ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ κατηχητικοῦ σχολείου τῆς ἐνορίας Κοκκινόραχης στὴ Δημόσια Βιβλιοθήκη Σπάρτης